

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 „ — „
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	12 frt — kr.
Negyedévre	3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáca u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, szeptember 11.

Az orvosok kongresszusa.

Az Országos Orvos-Szövetségnek vasárnap Nagy-Váradon tartott kongresszusa elég bizonyítékot adott arról, hogy az orvosok mennyire szívükön viselik ügyüket, mely nem csak az ő, hanem a magyar közegészség ügye is, melynek ugyancsak szüksége van fejlődésre, megerősítésre, mert daczára az utóbbi évek nagy haladásának, szerveiben ugyancsak elhanyagolt állapotban van.

Ez az eszme vörös fonálként vonul át az egész kongresszuson, a tárgyalás minden egyes ügdarabján. Az orvosok a köz szempontjából tárgyaltak minden ügyet s magán ügyeik tárgyalásánál is egész helyesen mondhatták rá, hogy rendezésük a köz szempontjából szükséges. A tárgyalások eredménye az a memorandum, melyet az orvos-kongresszus a kormányhoz terjesztett föl, mely nyíltan, őszintén feltárja azokat a sebeket, melyekben a magyar közegészségügy szenved, feltárja azokat a mulasztásokat, melyeken segíteni az államnak elsőrendű feladata kell hogy legyen, mert ezek égbekiáltó mulasztások, tovább türemsük bün a vezetőségek részéről.

A mi az orvosok anyagi helyzetének javítását illeti, arra nézve bizonyára visszhangra fog találni a társadalomban a

legszelebb körökben is az, a mit dr. Schlauch Lőrincz bibornok-püspök, a kongresszus diszelnöke mondott arany szavakkal megnyitó beszédében: *Csak az anyagi gondoktól ment szellem képes nyugalommal és kedvvel a tudomány problémáival foglalkozni.*

*

A kongresszus lefolyásáról tudósításunk a következő:

A közgyűlés.

A ker. Csarnok diszterme 3 óra után kezdett megtelni az ország minden részéből ide sereglett orvosokkal. A közgyűlést megelőzőleg a m. kir. bábaképezdében igazgató-tanácsi ülés volt. Fél tíz óra tájban már tömve volt a terem. A »kartársak« nagy csoportban vették körül az egyes nagyhirű kapacitásokat s consultáltak a közgyűlés tárgyai fölött. Ilyen csoportok központjai voltak: *Kéllly* Károly, a szövetség elnöke, *Schwartz* Ottó, *Dollinger* Gyula, *Csatáry* Lajos min. tanácsos, *Dieballa* Géza, *Grósz* Emil, *Högyes* Endre, *Hochalt* Károly, *Jendrassik* Ernő, *Purjesz* Zsigmond, *Klug* Nándor, *Tuszkai* Ödön, *Matray* Ferenc, a hercegrímás orvosa stb. Budapestről mintegy 80-anan jöttek, az ország minden részéből mintegy 200-an.

A névsort a következőkben sikerült egybeállítani:

Szekeres Öszkár, Sugár Bertalan, Tury Manó, Tisch Mór, Török Béla, Török László, Waldmann Fülöp, Vogel József, Wohl József, Veres Lajos, Weisz Manó, Wallerstein Jenő, Wallerstein Mór, Szirmay József, Sarkadi Dániel, Beiher Áron, Hódi János, Schwartz Manó, Schwimmer Márton, Simon Bálint, Szaboky János, Szöllőssy Béla, Szerencsényi Zsigmond, Spitzer Henrik, Vera György, Vajda Dániel,

Werner Miklós, Zachariás Simon, Liszt Nándor, Gerni József, Weisz Jakab, Marikovszky Géza, Fong Albert, Zachariás József, Zöldy János, Kun Pál, Nuszbaum Károly, Számel Ignác, Balkányi Sámson, Kuthy Dezső, Mátray Ferenc, Pecz Lajos, Berger János, Hochalt Károly, Fanter Árpád, Jurkány Emil, Dieballa Emil, Genersich G., Nékán J., Ziberlich G., Farkas R., Lukács G., Ónody A., Högyes E., Kéllly K., Csatáry L., Ludvig E., Nuszter L., Ferbstein Hadzsi, Csók M., Lenk G., Dollinger Gyula, Jandressik Ernő, Schwartz Ottó, Tauffer Vilmos, Andler Zsigmond, Löwy Sámuel, Szigeti János, Löcherer Ferenc, Temesváry Rezső, Mezey Gyula, Fabik Lajos, Lang Jenő, György Tibor, Kuliffy Gusztáv, Krajsik Ferenc, Weinhart Korányi Sándor, Ruby Bernát, Keleti Ignác, Irisz Ignác, Schmid Ernő, Kánitz Izidor, Kulcsár Péter, Klein Béla, Katona József, Krainer Lipót, Kócs Gyula, Kemény Gyula, Illésy Jakab, Kollarits, Heves Pál, Klug Nándor, Kuncz Imre, Kabdebó János, Korok György, Kecskeméti Sámuel, Héderváry Ernő, Himler Sándor, Horváth Antal, Herczeg Frigyes, Halász Sándor, Hirsch József, Hoffmann Adolf, Friedrich Vilmos, Friedmann Adolf, Fenyves Ignác, Grósz Ignác, Grósz Sámuel, Garai János, Gondos Mór, Gáspár Géza, Grünbaum Lipót, Daitsh Ede, Engel Zsigmond, Dévai Zsigmond, Egri Miksa, Drechsler Dezső, Deák Jakab, Fodor Sándor, Ernyei Lipót, Friedmann József, Erdélyi Jakab, Bleier Sándor, Kovács János, Zichermann Soma, Breider, Szénási Csillagh Kálmán, Benedek Ignác, Cséry, Kovács D., Csippék Zsigmond, Csiki L. János, Csánk Géza, Bonsia János, Brück Gy., Balázs Gyula, Braun Sándor, Bruch Ferenc, Burger P., Balogh A., Bruna L., Braun Gy., Bánóczy G., Bányá K., Básch Imre, Berger Ferenc, Akoncz Károly, Andrassy Ernő, Gurtik György, Szóir Mihály, Grósz Ignác, Laurovits István, Major Jakab, Mezey Sándor, Makaviczy Gusztáv, Enders Leó, Márton Géza, Mikó Izidor, Marozsán György, Mijó Kálmán, Mándoky Mór, Nagel Zsigmond, Nyitrai Pál, Országh Jakab, Pásztor Dezső, Pfeifer Henrik, Pataký Jenő, Pásztor Henrik, Reiner Adolf, Papp Ernő, Ráczkővi Samu, Ropcsák Imre, Pálffy István, Pattantyus Mór, Leitner Vilmos, Roxer Gyula, Reiber Gyula, Rosenbaum Áron, Rác Ödön, Rankopf Izidor, Roth Izidor, Rosenbergs Emil, Reichenberg Fülöp, Rosner Arnold,

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A tekintetes ur.

Irta: M. Prigl Olga.

... A két szomorú fűzfát pedig, amit a tekintetes ur meghagyott, kivittem a temetőbe és elültettem egyiket fejtől, a másikat lábtól. Én Csala Gergőly, a paradés kocsis, a ki jelen voltam mindenöknél.

Az utolsó szót is helyben hagyva, Gergőly bácsi kicsapta a tintát a rozsdás pennából, hozzádörzsölte a mellénye béléséhez, egy kis próbát is tett vele a körme hegyén, hogy vajjon nem kopott-e meg, nem esorbult-e le, aztán papirossal, kalamárisal együtt fölpackolta a szénatartó fölibe, a középső vastag gerenda alá. Takarosan befért oda, még csak észre se vehette senki. Az istállóban dobogtak a lovak. Úgy voltak bekötve egymásután, szép rendbe. Elő a négyes, válogatott, szemenszedett, fekete valamennyi, mint a koromsötét éjszaka, azután jött a deres, a tekintetes ur kedves háts lova. Oda ment Gergőly bácsi, megveregette a nyakát, megcirógatta a szügyét. Es aztán elmondta annak is: kivittem a fűzfákat. Az állat ránézett nagy, okos szemével s mintha megértette volna az emberi beszédet, olyan szomorú lett egyszerre. Nyihogott, mintha sirna. Gergőly bácsi a legjobb szénát tette elébe. Ment aztán

tovább. A szegény vízholdó számaron jót huzott, mintha az tehetett volna róla, hogy Gergőly bácsi épenegy nagyon keserveset gondolt. Ha jól tudom az a fűttenés jutatta közelebből eszébe, amit a gőzmasina hallatott, a mely ott kanyarodott el vagy száz lépésnyire tőlük, hogy füstje egészen becsapott az udvarra. Tavasz volt épen s a jókedvű gépész felvirágozta az elejét vadkőkény virággal. Csunya fehér volt tőle. Gergőly bácsi megfenyegette az öklével s hogy közelebb nem érhetne, mondom a szegény csacsin töltötte ki a bosszuját. Pedig csak úgy futott a jámbor a lajtól oda, meg vissza.

Az udvaron egy feketeruhás szőke kisleány játszogatótt. Gergőly bácsi valahányszor elment előtte, mindig megemelte a kalapját. Olyan, mint a tekintetes ur, — mondta magában.

Az asszonyát nem szerette. Sohse bántotta az pedig, de valahogy nem szerette. Szinte kerülni látszott, csakhogy épen türte a kis leány kedvéért. Neki kiváltságai voltak a családban. Ő vitte az urát keresztelőre, úgy hajtott mintha, repültek volna; hogy valahogy meg ne döcögtesse a kicsi gyenge testét. És mondom ő vitte ki az utolsó utjára is, — csunya, lucskos idő volt pedig, de úgy vigyázott rája, még jobban vigyázott, hogy meg ne döcögtesse a szegény, kiszívott testét.

Oh szép temetése volt, nagyon szép temetése. Nem kimélték a sok hintót, még az aranyos ruhájú tiszt urak is kirukkoltak mind A banda meg szólott szomoruan, hogy majd meg-

hasadt belé az embernek a szive. Tudta a kezére adni Panai Pista már életében is a tekintetes urnak, hej sok czifra bankóját vitte el, de csak azért az egy gyásznotájáért is megérdemelte volna, a mit kapott életében addig. Sirt ott mindenki, még a béres gyerek is. Az égről nagy fekete fellegek szakadtak alá, két oldalt az országuton csupa fekete madarak lepték el az ágakat. Ott kerengtek mind a szép sorjába ültetett ezüst levelű nyárfák gallyain.

A kicsi leány meghuzódott az egyik hintószögletben. Olyan volt, mint egy kis fehér galamb, a kinek a szányait befestették feketére. A csupa sötétségben, csupa gyászban még fehérebbnek látszott a haja, a szép metszésű finom arczéle, a melyre szintén ráborult valami előtte még érthetetlen szomorúság árnyéka. Ösztönszerű félelemmel szoritotta a kisasszonya kezét, szeretett volna kérdezni sok mindent, de nem mert. Önkénytelen megnyíltak olykor kis sápadt szájszélei, de csak becsukta megint hamar, mert a kisasszony mindig szigorú volt hozzá, a mama is, és a papa... A papa szintén nem akar többé hozzá szólni. Pedig a papa egészen más volt. A papa mindent megengedett. Hogy a szőnyegre leülhettem, hogy átmeheessen az ispángyerekekhez játszani...

Az eső halkan szemelni kezdett, aztán megeredt mind jobban. A hintóernyőt felhúzták. Körös-körül egy nagy szürkesség lett az ég boltja, álomba ringató nagy szürkesség. Az esőcseppek

Rottenberg János, Schlesinger László, Spatz Dávid, Svirian János, Schnitzer Rezső, Schützenberger Endre, Steinitz Gábor, Sávossy Ignác, Murz Fülöp, Stetter Ferencz, Simkovits György, Székely Dezső, Stark József, Szvatky Róbert, Szaitz Vilmos.

A sok várakozást megunták a kartársak s egyszerre finom kékes hamvas füstök szálltak föl az egyes csoportokból, hanem ekkor a főarchon tüstént az emelvényen termett s kérte a dohányzókat, hogy hagyják abba a füstölést. Persze ez nem jól tesz szónokoknak, főképen nem az illusztris szónokoknak. A cigaretták, szivarok egyszerre kirepültek az ablakon, a consultálás azonban folyt tovább minden lakdtság nélkül.

Fél tizkor másodsor lépett a főarchon az emelvényre s a csoportok szétváltak és a beszélgetők sorjában helyet foglaltak a székeken, folytatva még egyideig a befejezetlen mondottat s aztán a terem zsongása megszűnt.

Elnök: dr. Kéty Károly, alelnök Schwartzert Ottó, főtitkár Jendrassik Ernő, titkárok Grósz Emil, Dieballa Géza, pénztárnok Hochalt Károly.

Kéty Károly elnök az ülést 1/2 10 órakor megnyitja és indítványozza a díszelnökök megválasztását.

Egyhangy lelkesedéssel megválasztják dr. Schlauch Lőrincz bíbornok-püspököt, dr. Beöthy László főispánt és dr. Bulyovszky József polgármestert, kiknek meghívására dr. Schwartzert Ottó elnökle alatt dr. Csatáry Lajos min. tanácsos, dr. Berkovics Miklós és dr. Major Jakab orvosokból álló küldöttség ment.

Zugó éljenzés fogadta a teremben a díszelnökök megérkezését. Dr. Schlauch Lőrincz bíbornok-püspök fekete bíbor szegélyes reverendában, bíbor kapuczinommal, rendjével volt, kíséretében jött Fetser Antal oldal kanonok. Az emelvényen foglaltak helyet a díszelnökök, a tisztikar és dr. Konrád Márk, a nagyváradi főökszövetség elnöke.

Elsőnek szólásra dr. Schlauch Lőrincz bíbornok-püspök emelkedett fel és elmondta legremekebb beszédeinek egyikét, mely nem nagy méreteivel, de gondolatainak kristálytisztaságával, tömörségével, remekségével hatott, mely minden mondatával elragadta a hallgatóságot s végén pedig kitört a tomboló taps és éljenzés. A gyönyörű beszéd egész terjedelmében a következő:

halkan kopogtak. A kis leány nem látott, nem hallott semmit. Ott aludt el a kocsiszögletben.

*

... A gőzmasina pedig futott, futott keresztül a mezőn. Oldalt a gödrökben csillogó víz visszaadta fekete árnyékát, mint egy mozgó vasszörnyetegét, a melynek m g van koszoruzva a feje vadkőkény-virággal. Sárga kankalinok kíváncsian néztek utána, egy-egy korai fecske ijedten rebbent föl s szált tova nyilsebes repüléssel, a látóhatár szélén a kavargó füst egybeolvadt a fellegekkel.

Egy-két utas kinézett az ablakon. Asszonyok, tarka, virágos kalapjaikban, gyerekek, odaszoritva arcukat a vastag üvegtáblához. Meg se ütköznek rajta, hogy ép ott futnak el a temető mellett. Hisz az olyan természetes valami! Legfőlebb a sarköveket veszik szemügyre és találgatják, vajjon ki-é lehet, micsoda gazdag, micsoda boldog ember volt életében! — Az ott például karcsu, fekete obeliszkjével, a frissen ültetett szomorú fűzfákkal. A fűzfákat ugyan nem kertész ültette, egyik kijebb van, mint a másik és nem adja meg jól a szimmetriát. De hisz majd megfelelne arra Gergely bácsi, — mért van az mégis jól. Mert a tekintetes ur életében is az volt a hiba, hogy mindig zsinórhuzásra kellett cselekednie, mikor pedig azt olyan nehezen veszi be a magyar ember természete, annál kevésbé egy kishidi

Uraim!

Ma Magyarországnak egy kegyeletos szomorú emléknappja van. (A hallgatóság feláll.) Ma egy éve lett elragadva szeretett királynénk, nemzetünk jótékony géniusza, kit a késő utókor, mint mi ma, sajgó szívvel fog mindig említeni s dicsfényvel fogja övedzeni azt, a kit mi alattvalói hódolattal és szeretettel vettünk körül. Nincs nyelv, melyben méltó kifejezése foglaltatnék a veszteségnek, melyet szenvedtünk. Isten magához vette, mi csak szomorkodhatunk s csak gyenge szavakkal emlékezhetünk meg a nemes lényről, kiből nemzetünk anyját siratjuk. Áldott legyen az ő emléke!

Átérve a mai kongresszus momentumaira, legyen szabad bejelentem, hogy nagyon megtisztelve érezzük elnöktársaimmal magunkat, hogy e tudós gyülekezet tiszteletbeli elnökeivé meghívni méltóztattak. Ez őszinte köszönettel fogadott elhatározásukban egy hizelgő gondolat fekszik és ez az, hogy bármennyire exclusivnak látszassék az orvosi tudomány, bármily büszke is, hogy kihatásában az elméletet annyi készütséggel és áldásosan ülteti át az életbe, mit egy tudomány sem: mégis szívesen látják maguk közt azokat, a kik a tudomány más ágait művelvén, az emberi ismeretek és viszonyok kölcsönható erejét tekintve, rokonoknak tekintik magukat, követve Maecenás házi szabályát, hogy »Nihil mi officit, unquam ditior hic aut est quis ditior, est locus unicuique suus.«

Abban rejtőzik a civilizáció egyik nagy diadala, hogy bizonyos magaslaton a szellemi és tudományos életnek minden factorai testvérek; hogy a társadalomban mindazok, akik magukat az élet problémái megoldásának szentelik, munkatársak s midőn az egyik saját körében eszméinek diadalt szerezni kíván, mint egy delejes folyammal érinti, sőt át is hatja mások munkakörét. A tudományok összehatása teremti a jövő civilizációt és ez a szellemek egységes törekvésében rejlik. Ha az orvos a testi életet és ezen

élet fiziológikus fejlődésének feltételeit, el-fajulásait kutatja: ezekneknek mélyében ő is ott találja, mint a komoly bölcész, a lelki, az erkölcsi mozzanatot, melyek az emberi létnek lényegét, a társadalmi létnek pedig elengedhetetlen postulatát képezik. Az orvos magasztos foglalkozásában nem nélkülözheti a lélektani szempontokat, sőt ezekre kell alapítani, nagy részben a medikációt; a gyógyszer hatásához a kedélyi dispositiót számítja, a testi szervezet egyensúlyára a lélek egészségét is szükségesnek látja és ha ez egyensúly megzavartatik, reá nézve a testi és lelki orvoslás egyenlő megfigyelésének szüksége áll fönn.

Ime, hogy más erkölcsi momentumokat ne említsek, itt találkozunk önök hivatalosa az emberiség magasabb érdekeivel; itt oly eszményi, mely önöket tul emeli a mindennapiságon és nevüket, tevékenységüket oly nagyra becsültté, oly tiszteletreméltóvá teszi. És ebből át méltóztatnak látni, mily örömmel fogadjuk önöket körünkben. Nem vagyunk ugyan orvosok de mint önök, úgy mi is más alakban, más eszközökkel, de egyugyan azon célból az emberiség szolgálatában állunk. Átérezhetik, mily feszült érdeklődéssel viseltetünk törekvéseik iránt.

Minden kétséget kizárólag igaz az, hogy csak az anyagi gondoktól ment szellem képes nyugalommal és kedvvel a tudomány problémáival foglalkozni. Az orvosnak a gondmentességre kétszeresen szüksége van. A fejlődő tudomány nyúl lépést kell tartania és a szerzett ismereteket gyakorlatilag nagy körültekintéssel kell a szenvedés enyhítésére alkalmaznia. Egyiket sem teheti, ha anyagi helyzete bizonytalanságnak van odavetve s így szakszerű működését sem az orvoslás, sem a közegészség terén sikeressé nem teheti.

Önök Uraim: áldásos művet fognak alkotni, ha sikerülend a kérdést úgy rendezniök, hogy mind társadalmi állásuknak tekintélyét súlyozhassák, mind pedig kollegiális benső viszonyukat a solidaritás

Nagy Ferencz, aki az őseit Árpád fejedelem idejétől számította. Egy kishidi Nagy Ferencz! — s most milyen csöndesen megbujik a gyöpös hant alatt, mely engesztelőleg simul hozzá, mintha melengtené. Puha, édes tavaszi illat száll fel belőle, friss földszag, a márvány obeliszken Katicza-bogarak sétálgatnak. A vonat kerekeinek dübörgésére ijedten bujnak el valamely rög alá, körös-körül mintha reszketne a föld, amint tompán visszaadja a hangot. Hogy doboghat a szívük szegénykének! És a dübörgést átadja egyik rög a másiknak, mintha megmozdulna a föld ütőere. Rezgésbe jönnek az apró porszemek s beszélgetnek a másik porral, az emberrel. Zörgetnek a korporsójuk födelén.

És beszél a tompa dübörgés, a vaskerekek misztikus zaja. Beszél külön, külön minde-

— Meggyógyítottalak kishidi Nagy Ferencz! A por felel a pornak:
— Meg.
— Nem vágyol vissza?
— Soha!
— Ha még egyszer a világra jönnél!
A rügyező ákáczfák megremegnek egy gyöngö szellőtől, — talán sóhajtás volt:
— Ha úgy történnék, ahogy megálmodtam egykor! . . .

A dübörgés elhal lassanként, csak az utolsó szót viszi tovább a friss áprilisi szél s a por regél tovább a pornak.

És kishidi Nagy Ferencz beszél tovább:

— Ha úgy történhetett volna! — Láttatok piros hajnal, amely felkel az égről, hogy rózsaszínű fényével beborítsa a mindenséget? — Ilyen hajnalom lett volna ő nekem. Szelid szép szőke jelenés, aki kézenfogva tart vissza minden rosztól, egy szavával uralja egész lelkemet. De nem úgy történt. A szép szőke jelenésnek el kellett tűnnie, elűzte a pénzvagy sorvasztó lehellete, amiről regél a világban minden. A káprázatos diadémok, szép asszonyok fekete hajában, a puha selyem és bársony, mely illatával kábit és részegít, elegáns fogatok zaja, mely vonz, mint a mágnes. És elűzte végül egy pár könnyörgő szem, egy könnyörgő tekintet. Két egymásba kulcsolt puha kéz, amely nem tudott, nem akart szegény lenni.

— Fiam, ha nem akard a halálot! — Nézz reám, az édes anyádra, akinek a koldusbotot akard a kezébe adni. Nincs más menekvés fiam, nincs más menekvés! . . .

Menj, menj szép szőke leány, én ne lássam meg többé édes, mosolygó arcodat és eréd hozzá az ispánhoz, aki tudom szeret, jobban szeret mint én, mert elmegy veled a templomba hűséges hitvesi szóra. Menj, én is megyek és elkerüljük egymást, mintha idegenek volnánk. Emléket se kérek tőled, hisz elfelejtettek már, megszédített a fény, elkábitott a szalónok ápolit, délszaki növényinek illata, hogy vennélek észre szegény kis mezei virág!

Behunytam a szememet, úgy rohantam vakon s amikor fölnyitottam, már ismét ra-

öntudatában megszilárdíthatják, hogy a szellemek és szívek egyesülve, tömörülve, midőn saját érdekeiket vizsgálják, egyuttal a társadalmi jólétre is üdvös befolyást gyakorolhassanak.

Üdvös működésükre Isten áldását kérjük' (Zajos éljenzés.)

Kéllly Károly megnyitójában először is megemlékezett a szomorú évfordulóról és kifejezést adott a kongresszus fájalmának, a királyné gyászos sorsa felett. Majd rátér a kultúra fejlesztésében a vidéki központok fontosságára és kiemeli e tekintetben Nagyváradi városát. Köszönettel fordul **Schlauch** Lőrincz dr. bíboros felé, hogy a gyűlést jelenlétével megültszeli s meköszöni **Beóthy** főispánnak és **Bulyovszky** polgármesternek, hogy az orvosokat Nagyváradra meghívták. Fejtegeti ezután az orvos-szövetség feladatát, a mi a szociális kérdések megoldásában áll. A szövetség feladata lesz az is, hogy az orvosok és állam közt kölcsönös megértést hozzon létre, a mi a közegészségnek fontos is. Az orvosi rend állása ugyanis eddig se nálunk, se Németországban nem áll a kormányokkal szemben, az orvos működésének fontosságával arányban. Örömmel üdvözi a nagy számban megjelent tagokat, lelkes működésre buzdítja a fiók-szövetségeket s a kongresszust megnyitja. (Éljenzés.)

Dr. Bulyovszky József polgármester öszintén üdvözi az értekezletet. A múlt évi városi közgyűlés meghívta az orvosokat városunkba, tette ezt őszinte hálával, meleg elismeréssel és tisztelettel az orvosi tudomány iránt. Az állam fejlődését és megerősödését akadályozza a nagymérvű gyermekhalandóság, melynek korlátozására az orvosi kar van hivatva. Habár az orvosok a maguk ügyeit tárgyalják, de lehetetlen azt be nem látni, hogy ez a kör szempontjából történik, üdvözi a kongresszus tagjait s áldást kíván a mindenhatótól tanácskozásukra.

Dr. Konrád Márk tisztelettel és örömmel üdvözi a kongresszust a nagyváradi fiók-orvos-szövetség nevében. Hálát ad, hogy az orvosi kar tömörült és tudatára jött erkölcsi súlyának. Mi — ugymond — a kik az embert az első órától az utolsóig kísérjük útján, kell, hogy saját küzdelmünket is megerősítsük az élet nehézségeivel szemben. Szeretettel üdvözi a kartársakat.

Dr. Tom Béla, a biharmegyei orvosi kar titkára üdvözi a kongresszust, mely a mizériák megszüntetésének módozatait fogja tárgyalni. Már pedig talán senkinek sincs annyira érde-

kében a mizériák megszüntetése, mint a vidéki orvosoknak, kiknek nyomoruságos helyzete közismeret tárgya. Üdvözlése tehát nemcsak pusztán udvariassági tény, hanem meleg ragaszkodás eredménye a kongresszus céljaihoz.

Kornstein Lajos dr. kedves kötelességet teljesít, midőn az orsz. orvos-szövetséget a nagyváradi fiók-szövetség nevében üdvözi. Egyben örömlöknek ad kifejezést a vezetőség azon intézkedése fölött, hogy vidéki összejöveteleik első helyül Nagyváradot jelölték ki. Jól eső érzéssel vettük tudomásul az elnök enunczióját, hogy a vezetőség ebbeli elhatározására, az anyaszövetségnek nagyváradi fiókjába vetett bizodalma is hozzájárult. Ezen bizodalimat köszönettel vettük s azt azzal véltük legjobban viszonzhatni, hogy tőlük telhetőleg mindent elköveszünk, hogy körünkben jól érezzék magukat. Legyenek meggyőződve, hogy legnagyobb örömkre fog szolgálni, ha — miként az előjelekből is ítélhető — a nagyváradi kongresszus működését siker fogja koronázni s ha az itt tartandó határozatok s azt követő ténykedések rendünk ügyét előbbre viszik.

Legyenek a kongresszusi tagok általunk is legmelegebben üdvözölve.

Jendrassik Ernő főtitkár megtartja a főtitkári beszámolót:

A szövetségnek jelenleg 3159 tagja van. A múlt évi kongresszus választotta meg a nyugalmidij intézményét előkészítő bizottságot, mely azóta e tervet elkészítette. Bizottságot küldtek ki mindama sérelmek egybeállítására, amiket az orvosi kar a kormánytól és a törvényhozástól vár. E sérelmek közt legfőbb az orvosok nyomoruságos képezeti viszonya, amely mellett nem képzelhető a haladás a tudományban, nem képzelhető igazi munkakedv. Egy másik kiküldött bizottság az orvosi rendtartást és fegyelmi szabályzatot dolgozta ki. Kezébe vette az igazgató-tanács a jövő évi párisi nemzetközi kongresszus orvosgyakorlati és dentologiai bizottságnak megalakítását. Majd a fiók-szövetségek működését ecseteli a jelentés s a mi szövetségükről ezeket mondta:

Az elismerés legőszintébb szavai illetik meg a Nagyváradi Fiók-szövetséget, élén nagy-rabecsült alelnökük, **Konrád Márk** dr.-ral, e fiók-szövetség tapintatos, ügybuzgó és vendégszerető kollegálitásával nemcsak a munkálatokban vette ki részét, hanem még ezen kongresszus rendezésével alkalmat adott arra, hogy a szövetség kimutassa, mennyire fektet sulyt éppen a vidéki kartársak érdekeire s mennyire óhajt a vidéki viszonyokkal saját szemlélete útján is megismerkedni. A nagyváradi méltó társra és segítőre talált a Bihar-megyei Fiók-szövetségben **Popovics György** dr. érdemdu elnökével.

Hochall Károly pénztárnok előterjeszti a pénztári számadást, melyre a közgyűlés megadja a fölmentést.

Elnök ezután a közgyűlést öt perczeire felfüggeszti, miközben a diszelnökök a kongresszusi tagok éljenzése közt távoznak.

Szünet után **Hochall** Károly előterjesztést tesz a tagsági díjak megállapítása tekintetében s azok emelését nem tartja szükségesnek. A közgyűlés elfogadja az indítványt.

Grósz Emil titkár előterjesztést tesz a biztosítási vizsgálatok díjainak megállapítása tekintetében. Indítványozza, hogy 10000 frton aluli biztosítások vizsgálati díjának minimuma 5 frt, maximuma 10 frt legyen, a baleset biztosításnál a díj 3 frt, a népbiztosítás díjainak megállapítása a szövetség által nem teljesíthető, hanem ez az egyes fiók-szövetségek hatáskörébe tartozzék.

Az indítvány ingerült vitát támaszt.

Lőv Samu, a M. A. B. társaság vizsgáló orvosa tulzottaknak találja a követeléseket. (Nagy zaj. Eláll! kiáltások.) Szónok folytonos zaj közt folytatja beszédét. Ellenindítványt terjeszt elő.

Közbekiáltások: Eláll, hatezer forintos. A szónok végre abba hagyja indítványának megokolását.

Grósz Emil ismételt felszólalása után a közgyűlés az indítványt elfogadja.

Jendrassik Ernő általánosságban előterjeszti a nyugdíj-egyesület tervezetét.

A nyugalmidij és segítő intézmény az alapszabály tervezet szerint, a résztvevő tagoknak rokkantság, vagy agg kor esetére nyugalmidiját biztosít s a jövedelemhez képest az elhunyt tagok árváinak ellátásáról is gondoskodni fog. Rokkantság tekintetében hivatásának teljesítésére állandóan, vagy legalább egy évre képtelenné vált. Az agkori nyugalmidija tag haláláig, a rokkantság megszűnéséig tart. — Az özvegy nyugalmidiját élete fogytáig, esetleg újból való férjhez meneteleig tart. — A nyugalmidijakon kívül az orvos-szövetség nyugalmidij, és segítő intézménye minden tagot és családját szükség esetén segítségben részesíti, kivételesen segíteni fog azonban olyan orvosokat és azok özvegyeit és árváit, akik az orvos-szövetségnek nem tagjai. Az árvákat huszonkét éves korukig fogják segíteni. Az intézmény ügyeit a fiók-szövetségi választmányok, a nyugalmidij és segítő intézmény bizottsága, az igazgató-tanács és a kongresszus fogja intézni.

Csatáry Lajos miniszteri tanácsos partolja az indítványt.

Ez intézmény létesítése képezi — ugymond — a próbakövet, mely az országos orvosi szö-

gyogott a czimerünk, Mózsinak az uzsorásnak nem kellett többé leemelnem a kalapomat, ugy mentem el mellette emelt fővel, kifeszített mellel, csak az arczom pirult el gyakran. Ők azt hitték a boldogságtól.

De egyben mégis boldog voltam. Hogy láttam a változást, amin szegény anyám ment keresztül. Mintha kicserélték volna, mintha még egyszer felgyuladt volna benne a régi láng, mint mikor a gyertya utolsókat, nagyokat lobban. Őt a boldogság ölte meg igazán és bizonyára még a koporsójában is mosolyog. Nem sajnálom tőle, legyen neki édes az a mosolygás. Am mi hovatovább erőltettük ajkainkra és csupán csak a világ előtt azt a kellemetes kis vonást, amely gyakran nagyobb lelki küzdelmünkbe került, mintha a könnyeink hullottak volna. A délszaki növények pompás levelei közt gyakran apró kigyók bujnak meg, amelyek mindíg elevenben csipnek, hogy sokszor hónapokon keresztül érezzük a fájalmat. Finom, diszkrét méreg az, de jobban égett, mint a vitriol.

Az első szurást mindjárt az édes anyám halála után kaptam és még a baba előtt, aki alig volt három éves, de önkénytelen sirni kezdett, amikor szemrehányásokkal illette az anyját:

— Bántod a szegény nagymamát, amikor az már nem tud beszélni, az Istenke becsukta a száját...

Az első eset volt, hogy kérkedett a pénzé-

vel. Odadobtam elébe mind, amit valaha az övén vettem, ha koldus leszek is, de többé nem kell. Dolgozni kezdtem. Amit valaha jól, rosszul megtanultam, előszedtem mind. Óriási vállalatokba kezdtem és szinte üldözött a szerencse. Agyam égett a temérdek izgalomtól, — de azért eljártam a mulatságokba én is, annál többé és a feleségem is annál többé, hogy felül licitáljuk egymást. Ami jött, az el is ment, hisz másnap jött helyébe másik. Egyszer aztán hibáztam. Csak egyetlen számot. Csak akkorát, mintha a sima uton megbotlottam volna. Mint valami pókháló-vár, ugy omlott össze minden.

A babának vettem volt egy kis birtokot, egy darakocská földet, ide látszik, olyan mint maga a paradicsom-kert és tisztán a magaméból vettem, — betábláztattam rajta egy darabot. Csak egy kis szögletet. Szó nélkül kifizettek rá 30,000 frtot. Próbálkozzunk ezzel. De megint botlottam és mintha az agyam is megmozdult volna a helyében, olyan nagyot botlottam. Egyszerre nem tudtam gondolkozni. Abban a szögletben, amit a babától vettem el, — abban botlottam meg mindig, az került elébem szüntelen, még álmaimban is. Szédületes, örült tánczot járt velem, hogy egyszer csak azt képzeltem magamról, hogy elveszítettem a fejemet és nem is találtam meg soha. A szegény Gergely találta meg a fűben, mert legurult a töltésről, csak én magam maradtam ott és nem képzeltem volna, hogy a vas is olyan puha legyen hozzám, az a kapálódzó,

prűskölő vas-szörnyeteg. Nem fájt semmi. Mikor összekerültünk, megkérdeztem a fejemet: no öreg, hol voltál olyan sokáig? — merre jártál?

— Jóba.

— A szögletet kerested?

— Azt.

— Megvan?

— Ezek a bolond zsidók még ma befizették a 30,000 frtot, tudod azt a pénzt, amin az emberek életükben a halálukat szokták megvásárolni, — mondom lefizették egy cseppig, ahogy engem megtaláltak a fűben. Most már meg van a szöglet és a babáé is marad örökéig, mert ugy irtuk meg pecsétés levélben.

— Jó, de hát elhitték, hogy meghaltam? — ugy igazán meghaltam? . . .

— El, el; minden jól van. Az őrt elcsapták a masinisztát elcsapták, hogy nem vigyáztak a ködben.

— Szegények . . .

— Gondoskodtam róluk. Egy kertész, meg egy gazda kellett a baba paradicsomára. Az ő nevük van benne a pecsétés levélben.

— Meg se gondoltam volna, hogy olyan okos vagy . . .

A fejem bölintott és most már ő kérdezett:

— Beszélj, az ész dolgozott, de hát a szív? — hol hagytad a szívedet?

Odakaptam, már meg a szívemet vesztetem el. Nem találtam. Két napig nem találtam.

vetség létjogát és életrevalóságát bizonyítja és biztosítja. S midőn a szövetségnek már eddig több mint 3000 tagja van, saját élehetlenségünket tanítanak, — ugymond — ha nem lennénk képesek ezen üdvös intézményt életbe léptetni. Azon kevesek, kik még eddig nem csatlakoztak szövetségünkhöz, folyton azt hangoztatják, hogy ez a szövetség csak beszél és nem tesz s hogy ennél fogva mihamarabb szét fog válni. E balvéleménnyel szemben igazolnunk kell az ellenkezőt.

Számosan vannak, kik úgy vélekednek, hogy csak akkor lépnek be, ha alap már előzetesen áll rendelkezésre. Nem helyesli e feltétel felállítását, majd jelzi, hogy már eddig is tekintélyes összeget biztosítottak az alapító tagok. Hangsúlyozza, hogy a legkiválóbb szakértők állapították meg a nyugdíj-intézet megalakításának módozatait s szintén számtanilag kedvezőbbek véleménye szerint a vele egyet értőkkel javasolja, hogy az igazgató-tanács által előterjesztett javaslatot fogadják el. (Éljenzés.)

Végül a jelentés ama következtetésére jut, hogy az orvosok impozáns tömörülése a legszébb reményekre jogosít. Magyarországon mindent az államtól várnak az orvosok, pedig az állam nem képes minden társadalmi feladatnak megfelelni. Igyekezzenek tehát az orvosok arra, hogy jogos igényeiket a maguk erejéből vivják ki, mint ez Németországban és Angliában is történik.

Kelety Andor békés-csabai orvos számadásokkal a tervezet kicsinyességét bizonyítja.

Dr. Moskovits Mór (Báttaszék) javasolja, hogy az igazgató-tanács várja be a javaslatokat ez ügyben. (Felkiáltások: Nem várunk.) A tárgyhöz hozzászólt még **Adler Mór** (Bpest.), **Jendrassik Ernő** s az indítványt egyhangulag elfogadták.

Mátray Esztergomvármegyei főorvos bejelenti, hogy **Vaszary** Kolos hercegprimás a megalakítandó nyugdíj-egyesület pártoló tagjává belép.

A közgyűlés hálás köszönetét és elismerését nyilvánítja a bibornok hercegprimásnak s őt táviratilag üdvözlö.

A memorandum.

Dr. Flesch Surányi Nándor előterjeszti a kormányhoz intézendő memorandumot s javasolja az orvos kongruát, vagyis, hogy a 160 be nem töltött körorvosi állás javadalmát egészítse ki az állam 1000 frtra és akkor betölthetők ezen állások. Ezután még több beadványt olvasnak fel a körorvosok helyzetének javítását illetőleg.

A memorandum elmondja, hogy az orvos

Ugy ereszkedett le aztán hozzánk a minap. Még odafent járt mindig, a szőke asszonynál, a fehérképu kis leánynál.

És beszámolt az is külön:

Szőke asszony megcsókolja a babát minden nap. Szinte rácsókolja a lelkét, napról-napra jobban hasonlít hozzá. A hitese asszonyod, az igazi anyja nem is haragszik érte . . .

Kishidi Nagy Ferencz egymásba kapcsolja fonnyadt ujjait s még egyszer fölnyitja homályos szeméit, hogy aztán csöndesen aludhasson örökre:

— Áldott legyen a kibékülés órája! . . .

Gergőly bácsi pedig odafont az élők országában nemes arcán jegyezte be a krónikás könyvébe, hogy szinte a betűk kiabáltak a szemrehányástól:

— Ilyen asszony! — ilyen asszony! —

még az egy tisztességes esztendő se várja be, de elhajtja a tiszta új gyászkendőjét! — A minak még reggel este csuron viznek kellene lenni a könyvtől, olyan ember után, mint a mi tekintetes urunk. Milyen világ! — milyen világ!

Utána szelidebb betűkkel jegyzé:

A kisasszonyunknak most ketten viseljük gondját, én meg az ispánné asszony, hogy áldja meg az Isten a hova egyet lép.

idejét, esztét, tudását, egészségét, [minden perczben az emberiség rendelkezésére kénytelen bocsátani, igen sokszor anélkül, hogy az alaposan megszolgált jutalomban részesülne. Epen ezért akarják most egyesült erővel kivívni jogaikat, mert ők, a humanizmus papjai, megkövetelhetik, hogy állam és társadalom támogassa őket a harcztéren, melyen sokszor ép úgy ki vannak téve a halálos veszedelemnek, mint akár a katonák. Ma az orvos, ha megbetegszik, megrokkann, senki nem ápolja; ha meghal, árváiról, özvegyéről senki nem gondoskodik. Nem követelnek ők se gazdagságot, se dicsőséget, csak a becsületes munka elismerését és annak lehetővé tételét, hogy embertársaik érdekében még többet tehessenek. Mert az orvosok sanyaru helyzete sokat árt a közegészségnek is. Magyarországon 1897-ben 27-9 halálozás esett 1000 lakosra; s a berlini tuberkulosis-kongresszuson Kitter tanár orvossággal hasonlított össze Magyarországot s a magyarok elő se mertek adtaikkal állani, ne hogy a rossz véleményt még jobban rontsák. A belügyminiszter 1897. évi jelentésében azt mondja, hogy 26.443 esetben elmulasztottak a két évnél fiatalabb gyermekek gyógyítását; s *Szolnok-Doboka* megyéről megjegyzi, hogy *100.000 lakosa orvos nélkül van*. Mi annak az oka? Az, hogy az orvosok jövedelme, fizetése oly csekély, hogy *mindig kevesebben lépnek e pályára*. Ezért van az országban 167 községi kör, melynek nincs orvosa! De csoda-e, amikor például Fejérmegyében *260 frt évi fizetésért két községben, Árvában 450 frtért 30 községben* kell teljesítenie az orvosnak az egészségügyi szolgálatot és így tovább? Ha az illetékes körök nem segítenek a községi és körorvosok, az orvosi kar páriáinak baján, akkor tovább is sorra pusztítják a betegségek az ország népét, melyből az elhaltak négy százaléka nem részesül orvosi segítségben.

E nyomoruságos viszonyon csak a *közegészségügy szolgálati államosítása segíthet*, úgy azonban, hogy az állam 1,211,895 frtnál sokkal többet áldozzon évente az egészség czéljaira, hogy a községi orvosokat szaporítani s jobban dotálni lehessen.

Szükség van a *közegészségügyi törvény* revíziójára is, melyet 23 éve toldoznak-foldoznak miniszteri rendeletekkel, úgy hallják, hogy az államosítással a revíziót is meg akarják ejteni; megkivánható tehát, hogy ezt az orvosok meghallgatásával és óhajaik figyelembe vételével tegyék. *Revízióra* szorul a közkórházak ügye is, melyek a jelenlegi törvény szerint kötelesek minden jelentkező beteget befogadni; amely rendelkezés sok visszaélésre ad alkalmat, mert olyanok is használják a kórházat, akiket vagyoni helyzetük erre nem készíttet. A visszaélést úgy lehetne megakadályozni, hogy akik nem tekinthetők szegényeknek a betegápolási törvény minősítése szerint: nagyobb ápolási és orvosi díj fizetésére volnának kötelezve.

Sok visszaélés történik a betegpénztárakkal is, melybe ép úgy beléphet a törvény értelmében a gyárigazgató, mint munkás. E betegpénztárak a szegény emberek érdekében létesültek; Ausztriában csak munkások lehetnek a tagjai; nálunk vagyonos emberek lépnek be a kötelékébe s az orvos kénytelen pár fillér honoráriumért ellátni a pénztár betegeit. Az orvosoknak kellene szólniok, hogy nem fogadják el a betegpénztári állást, míg a jelenlegi rossz díjazás helyett jobb föltételeket nem kapnak.

A *tiszti orvosi vizsgának* jelen alakjában nincs értelme. Ha a törvényhozás azt követelné, hogy a hatósági orvos ismerje a *közigazgatást* s azért közigazgatási kurzust szerveznének a részére; akkor csak dicsérhetnék ez intézkedést, de így a tiszti orvosi vizsga csak *fölösleges vestálás*. Hasonlót mondani a törvényszéki orvosi vizsgáról is, melynek hiányát a művelt nyugati államok egy időben sem érezték.

Áttér a memorandum végül a belügyminiszter által kiadott szabályzatra, a nyilvános betegápolási alap terhére rendelhető orvosságok dolgában s e szabályzaton oly megszorításokat találnak, melyek a humanizmusba s az orvosi tudomány követeléseibe ütköznek. Kérik mindezeknél fogva:

1. A közegészségi szolgálat államosítását olyan rendezését, hogy a közegészségügynek hasznára válják és az orvosok erkölcsi és anyagi érdekeit megvédje.
2. Az 1896-iki XVI-ik közegészségügyi törvény revízióját.

3. A kuruzslás meggátlását.

4. A kórházi ápolás rendezését.

5. Az 1891. XIX. az ipari és gyári alkalmazottak orvosi segítségéről szóló t.-cz. revízióját.

6. A tiszti orvosi vizsga.

7. A lörvényszéki orvosi vizsga eltörlését.

8. Az 1890. évi 99000 sz. belügyminiszteri rendelet módosítását.

Burlig Győző a belügyminiszter trachoma rendeletét bírálja a tagok általános helyeslése között.

Mátray az 1876. XIV. t.-cz. módosítását sürgeti.

Bánóczy Gyula dr. (Győr) a betegsegítő pénztári ügyben erélyesebb akciót sürget, a javaslatnak a kórházat illető részét oly irányban óhajtja módosítani, hogy alkalom nyújtassék a magánosoknak is esetleges gyógykezelésre a kórházakban. (Zajos helyeslés.)

A kongresszus elhatározta, hogy a kongresszus és törvényhozás a fenti dolgozat és indítványok értelmében feliratot küld.

Jendrassik Ernő főtitkár jelentette be ezután, hogy **Mátray Ferencz dr.** a jövő 1900. évre Esztergomba hívta meg a kongresszust. A főtitkár jelentését örvendetesen vették tudomásul.

Erre egyhangulag megválasztották a *pénztárvizsgáló bizottság* tagjait: **Adler Zsigmond**, **Flesch Nándor** és **Weisz Manó** szövetségi tagokat.

Az *igazgató tanácsban* egy hely üres volt. E helyre közfelkiáltással **Bánóczy Gyula drt** választották meg.

Az értekezlet berekesztése előtt **Rottenberg János dr.** köszönetet mondott az elnökségnek, végül **Szigethy János dr.** kaposvári kórházigazgató, főorvos indítványozta, hogy Nagyvárad városának a szives fogadtatásért, a Kereskedelmi Csarnok elnökségének pedig a tanácskozó-terem átengedéséért fejjeze ki a kongresszus jegyzőkönyvileg köszönetét.

Az indítványt zajos helyesléssel fogadták, mire **Kéthy Károly dr.**, a kongresszus elnöke berekesztette a tanácskozást.

Az ebéd.

Már két óra előtt zsufolásig megtelt a Sas nagyterme a kongresszus tagjai és a meghívott vendégekkel.

A nagyterem és összes mellék helyiségei izlésesen voltak pálmák és lombfüzerekkel díszítve, valamint igen sikerült dolog volt a sok élő virágdísz az asztalokon.

Pontban két órakor viharos éljenzés jelentette, hogy **Schlauch** bibornok-püspök, a kongresszus diszelnöke megérkezett. Nagyvárad város drapériákkal díszített czimere alatt volt fenn tartva a bibornok számára a főhely **Beöthy** és **Kéthy** tanár között, kikkel csakhamar élénk társalgást kezdett és folytatott az egész ebéd alatt.

Mindenfelé lehetett hallani (s természetesen ez egészen szakszerű nyilatkozat volt) az örvendetes megjegyzést, hogy a bibornok a fáradtság legkisebb jele nélkül, testben lélekben igazi fiatal frissességgel jelent meg a banketten.

Az első beszédet, hivatalos megállapodás szerint **Beöthy László** főispántartotta, éltetve királyunk Ő Felségét.

Rámutat beszédjében arra a jelenségre, hogy a századok hosszú folyama alatt sok nemzet tünt le a szereplés szinteréről s ha a pusztulás okát keressük, a történelem tanít reá, hogy addig nem pusztul el nemzet, míg azon eszméket szolgálja, melyeken felépült és fejlődött.

A magyar nemzet, nemzeti sajátsága, jellemvonása, mely egész történelméből kidomborodik, a lángoló honszerelem és királyhűség.

Erre a szeretetre hivatkozik most is, mely betölti szívünket, a hon és király iránti szeretetre és kívánja, hogy I. Ferencz József Magyar-

ország apostoli királya sokáig éljen. Dörgő éljen hangzott fel az állva hallgatott beszéd után.

Második szónok volt *Kéty* Károly, ki a bibornok püspökre emelte poharát.

Az O. O. Sz. egyhangú lelkesedéssel választotta meg dr. *Schlauch* Lőrincz bibornokot tiszteletbeli elnökének. E választás által első sorban önmagát tisztelte meg a szövetség, melyet megtisztelt a választott elnök kétszeresen, midőn nemcsak a kongresszus tárgyalásán, hanem a közös társaságban is megjelent.

A biboros főpapban olyan egyént választott a szövetség, ki egyénisége, jelleme és tudománya által emelkedett az egyház terén oly magas fokra, melvél felsőbb Magyarországon nincsen — bibornoki méltóságra. E magas méltóságában im még nagyobb kör előtt hallatja ragyogó szónoklásait, melyeknek tárgya és hatása a hazafias és vallásos megerősödés.

Századokkal előbb bandériumokat vezettek a főpapok csatára, ma légiókat vezet *Schlauch* bibornok a tudás és hit mezején.

Széles tudásából folyik, hogy ily lelkes pártfogója a természettudománynak s az ezzel kapcsolatos orvostudománynak is.

Kivánja, hogy abban a ritka szellemi és testi erőben, melyben örömmel üdvözlük, az Isten tartsa soká diszül egyházának, diszül a tudománynak.

E beszédre, mint a vízhang zúgott fel az éljen, mely csak sokára csillapodott annyira, hogy *Bulyovszky* polgármester is szólásra állhatott fel.

Ekkor már a zaj nem ült el teljesen s így a beszédet csak igen rövid kivonatban adhatjuk.

A város nevében üdvözlö a kongresszust. Midőn Nagyvárad város közönsége vendégül fogadja a főváros és egész haza kitűnő orvosait, méltán érzi e látogatás fontosságát, mely által elveszti köznapiasságát s egy fejlődő vidéki város oly magasságra emelkedik, hogy magát mélyre ható nagy jelentőségű esemény központjának érezheti.

Midőn e város szívesen nyújtott alkalmat arra, hogy e nagytekintélyű kongresszus itt összegyűlve, a kitűzött célért dolgozhassék, ez által hazafias missziót teljesített.

És ezért hálával emlékezik meg a kongresszus rendezőiről, kik éppen városunkat jelölték ki működésük színhelyül.

Reményli, hogy a vidéki városok iránt érzett e jó indulatát a kongresszus minden tagja magával viszi és érvényesíteni is fogja, minden közegészségügyi rendelkezésnél.

Midőn Nagyvárad városának örömét tolmácsolom megjelenésük felett, engedjék meg, hogy poharamat emeljem dr. *Kéty* Károlyra, az igazgatóságra és az egyesületre. Isten segítse törekvésük céljához.

Dr. B. *Schwartz* Ottó szólott még, a kongresszus köszönetét és háláját tolmácsolva Nagyvárad városa iránt általában s külön a nagyvárad orvosok hasznos közreműködéséért a kongresszusban, melynek köszönhető a kongresszus sima lefolyása és sikerének jó része.

Élteti a város közönségét, melynek oly kiváló vezérferfiakat adott az ég.

Négy órakor felállott a bibornok s ezzel az ebéd véget ért. A vendégek a legjobb hangulatban rándultak ki a szép Püspök-fürdőbe.

Horánszky beszámolója.

A politikai saison megnyitásának első hírnöke, az első beszámoló tegnap hangzott el. Nem kisebb ember tartotta, mint *Horánszky* Nándor, a volt nemzeti párt elnöke, a mostani kormánypártnak egyik vezéralakja és állandó miniszterjelöltje.

Beszámolójának egyik része úgy látszik az intranczigens Bánffy-Tisza klikknek szól, kik csak látszólag támogatják a kormányt, különben pedig a bizalmatlanság magvait hintik szét. Ezeknek ezt üzeni Széllnek legbizalmasabb tanácsosa, aki válságos időkben minisztertanácsokon is részt szokott venni, hogy a miniszterelnök alkalmas módon fog gondoskodni a törekvéseknek utjában álló akadályoknak elhárításáról. Ez kevésbé diplomatikus nyelven kifejezve körülbelül azt jelenti, hogy Széll nem hajlandó tovább tűrni az intrikákat. Kíváncsian várjuk a fejleményeket. Mert kétségtelen, hogy ebből Gajáriék is érteni fognak.

A beszéd egy másik része a néppártnak szól. Kesztyűs kézzel foglalkozik vele, sőt a néppárt vezérferfiáról rokonszenvvel, elismeréssel nyilatkozik, de a néppárt fennmaradását nem tartja jogosultnak, mert a régi kormány politikája ellen irányult, amelyet ma nem folytatnak. Reményét fejezi ki, hogy a néppárt is fuzionálni fog.

A beszámoló többi részeiben védelmébe veszi a Hentzi-ünnepet, igazolja a fuziót és vázolja a jövő politikai munkásságát.

A közigazgatás rendezése, a közadók reformja, a védtörvény megújítása, a kereskedelmi szerződések közeledő lejártával kapcsolatos autonóm vámtarifa megalkotása, mindmennyi messze kiható feladatok, melyekhez a politikai, pénzügyi és közgazdasági alkotások egész láncazolata fűződik. Nem kerülhető ki továbbá az állami és törvényhatósági tisztviselők anyagi helyzetének javítása sem.

Rendkívül sürgősek a szociális kérdések, különösen a közép és kisbirtokos osztály helyzete. A középirtokos osztály már csaknem elpusztult és nagy veszedelem fenyegeti a kisbirtokos osztályt is, mely mindinkább eladósodik s melyet sürgősen támogatni kell. Ezeket kell segíteni.

A beszéd után nagy bankett volt, melyen számos felköszöntő hangzott el.

A szegedi I. országos mezőgazdasági kiállítás.

Ma zárul be Szegeden az I. országos mezőgazdasági kiállítás, melynek oly példátlanul nagy sikere volt, reménylünk, eredménye is nagy, messze kiható és maradandó lesz.

Nagyot dobban a magyar mezőgazda szíve, midőn látja, hogy a nagy alföld délvidéki metropolisában mit gyűjtött össze hangya forgalommal a gazdasági egyesületek országos szövetsége.

Mint a sötétben meggyújtott fáklya, világítja meg a tért előre vetett fényvel, a kiállítást rendező országos szövetség jövő működésére nézve, az az érdeklődés, — a melylyel a minden irányból Szegedre özönlő gazdaközönség látogatja a kiállítást.

Hálás szívvél üdvözljük az országos szövetség fáradhatlan kezdeményezőit, és életjük a sikerért. Mert az a minden oldalról sujtott gazda, a kinek a saját lételért ugyan meg kell vivni a harcot, egy új, jelentőségteljes jövő előtt áll a szegedi kiállítás sikerével.

A mezőgazdát a ki már foglalkozás körénél fogva is röghöz van kötve, az ily kiállítások közelebb-közelebb hozzák egymáshoz, a közös érdeknél fogva, hogy a gazdaság érdekeit a sok oldalról veszélyeztető, ellentétes érdekek ellen is, tömörülhessenek.

Mert ne vegyünk egyebet csak a kartell szövözeteket, mely sok irányban a gazda érdekeit sérti és jövedelmét csorbítja.

A szegedi orsz. gazd. kiállítással a kezdeményezés sikerült megoldást nyert és az eredmény oly meglepő, hogy még maguk a szegediek sem számítottak ily látogatottságra. Ugyannyira, hogy a folyton emlegetett sok üres szegedi, lakás különösen az első napokban kevésnek bizonyult. Igyekeztek is kiállítás első jövedelmi forrásait megragadni és hasznukra fordítani. Ez beigazolást nyert a híres szegedi »halászlé«-nél is, mert a kik harmadik napon jöttek levét kaptak, de halat alig.

A kiállítás a Tisza balpartján levő új szegedi Erzsébet-liget háromszög alakú óriási terén állítottatott föl, hova a Rudolf-térről nyíló egyenes irányban az impozáns méretű tiszai körúti, Eifel által épített, hidon jutottunk el, a mely remek hid gyalogjárója sok-sok kívánni valót hagy fenn. Mert apró részben korhadt selejtes padló deszkázatu, sokan nem mertek végig menni, inkább az apró koczkás burkolatu kocsijárón mentünk.

A hidfővel szemben, a kiállítási főkapun keresztül, a kiállítási főutvonal jobb és bal oldalán, az ujdonságok gyűjteményes kiállítása két pavillonban és e mellett a mezőgazdasági termények főcsoportja van két pavillonban elhelyezve, melyekben egymással vetélkedve képviseltetik magukat az ország majdnem minden vármegyéje, nagyobb uradalma, gyönyörű csoportosítással, a hol alkalmuk nyílik a gazdának sokat jelentő összehasonlító termelési tanulmányokat tenni. Ettől balra a szegedi mezőgazdasági és iparkamara által rendezett háziipar csarnoka. Ugyancsak a baloldalon a baromi kiállítási pavillon. A hol alkalmuk van még a legkisebb gazdának is bámulattal adózni, a remek és nagymennyiségű kiállított házi szárnyasoknak magasan tenyésztett példányait szemügyre venni. Nemkülönb a baromiak kezelését tenyésztési, hizlalási és feldolgozási módzatait s ezt elősegítő eszközöket és gépeket többek között a költő-gépet is láthatni.

Ezután a tejgazdasági csarnok utasít a tejkezelés terén levő minden módozatra, ugy a méhészet is, ezek körében foglal helyet a halászat is, agráriumszerű kiállítása élő halakkal és a haltenyésztésre káros ragadozók feltüntetésével.

Különleges volt még az ebkiállítás is, a mely sikerültnek mondható, a sok változatosság az eb fajokban gyönyörködtette az ebkedvelőket.

A baloldal végső csoportját a mezőgazdasági gépek kiállítása képezte, hol a magyar államvasutak Kühne Ede, Nicholson magyar gépgyár részvénytársaság foglalták el a főhelyet; az egyes gépiparosok is sikerült javításokkal állottak sikra.

A tulsó, vagyis jobboldalon az élő állat kiállítás főcsoportját a mindenféle magasvérű lovak — a debreczeni lóól az angol arabs lóig, félvér és telivér törzsek, ugy a használati lovak bámulatos szép csoportokban — képezték.

A szarvasmarha kiállításon a magyar erdélyi feltűnően volt képviselve, ugy egyes uradalmak, mint kigazda tenyésztők, még a tenkei paraszt gazdák is állítottak ki tenyész jószágot és díjat is nyertek. A gulyabeli csoportban kiváló helyet foglalt el a mindszent-alyői Pallavicini uradalom magyar-erdélyi

tenyész- és hasznos állatai, úgy a Károlyi uradalmak jószág állományai, valamint a többek között a nagyváradi I. sz. káptalani uradalom miko-pécsi gulyabelyi jószágai is elismerést vívtak ki.

A nyugoti fajtákból remek simenthali bikák, tehének és a Magyarországon legjobban sikerült simenthali-bonyhádi keresztezésű tenyész állatok, a piaggi fehér-tarka, freyburgi és a borzderes montafoni fajtákban gyönyörködött a gazdaközönség; a kiállított jószágok néhány egyedje magas áron el is kelt.

A sertés-tenyésztésnél a hazai kondor szőrű szalontai faj dominált leginkább és dícséretére legyen mondva, a sertés-kiállítás nagy részét biharmegyei gazdák foglalták el. Kornstein testvérek, Lovassy, Wertheimstein, a nagyváradi I. sz. káptalani uradalom, kis-jenői főhercegi uradalom, úgy mennyiség, mint minőségileg az első helyen állanak. Volt még Pollaud China, Berkshiri és York sehiri sertés is, de az érdeklődés inkább a hazai fajok felé irányult.

A juhászat a nagyszerű merinó és kos-juh fajták mellett a raczka és cigája fajokkal emelték a kiállítás jelentőségét.

Szóval az Országos Szövetség kiállítása Szegeden a legnagyobb igényű gárdát is kielégítette és ezt a jelen volt külföldiek is elismerték. Mind arról győzött meg, hogy a kik fáradtak a kiállítás létrehozásán, át voltak hatva a magyar mezőgazdára nézve óriási jelentősége és horderejéről. Isten éltesse őket!

—y—r.

Erzsébet-gyászünnepélyek.

Meggyászoltuk az első évfordulót egy szívvel-lélekkel, melyen Magyarország feledhetetlen királynéjának nagy tragédiája lejátszódott. Gyászlógók lengenek mindenfelé, a templomokban kandelláberek lobognak a fekete ravatalok körül. Így van ez az egész országban és nemcsak a hivatalos Magyarország gyászol, hanem az egész Magyarország. Szegény és gazdag szívesen adja filléreit oda, hogy azon a nagy királyné emlékére méltó templom emeltessek az ország fővárosában, mely maradandóan fogja hirdetni a nagy királyné emlékét.

A városunkban végbement gyászünnepélyekről a következő tudósításunk számol be.

A székesegyházban d. e. 9 órakortartott meg a gyász-istenisztelet, melyen dr. Schlauch Lőrincz bíbornok-püspök pontifikált fényes segédlettel. A templom hajójában monumentális katedrális volt felállítva egyszerű gyászdrapéria behuzattal, kandelláberekkel. A katedrális tetőjére a magyar korona utánzata volt téve. A templomot zsufolásig megtöltötte a résztvevő közönség, a testületek, közintézetek képviselői. Az első padsorokban *Beöthy* László főispán, dr. *Bulyovszky* József polgármester, *Szunyogh* Péter alispán, *Bölny* József intendáns, *Papp* Miklós pénzügyigazgató hivatalnokai élén, *Tassy* Pál kir. törv. elnök, *Medvigy* Mihály kir. táblai tanácselnök, *Poynár* Dénes, *Harmathy* Károly, *Zweck* Kálmán, *Boócz* Géza kir. táblabírák, *Nátafalussy* Kornél főigazgató, *Perjéssy* Mihály kir. ügyész, *Wallner* Ödön, *Hranyiczky* Károly, dr. *Miskolczy* Ferencz, *Rimler* Károly, *Busch* Dávid, *Komlóssy* József, *Istvánffy* István, *Szűts* István, *Szűts* Dezső, *Bereczky* Géza a I. sz. püsp. uradalom tisztikara *Géczy* Lajos főtitkarral. Képviselve voltak ezenkívül a tanintézetek: a kir. jogakadémia tanári kara, dr. *Bozóky* Alajos igazgató, dr. *Molnár* Imre, dr. *Szolcsányi* Hugó tanárok és az ifjuság, a főgymnasium *Kolunovits* Sándor igazgatóval, a reáliskola *Krüger* Viktor igazgatóval, a polgári iskola, Szt. Orsolya intézet, Szt. Vincze-intézet, a gör. kath. seminárium növendékei stb. stb.

A katonaság részéről a most folyó hadgyakorlatok miatt csak igen kevesen voltak jelen *Lausch* és *Lukács* őrnagyokkal. Vilmos-

huszárezred tisztikarából ott láttuk: *Ferencz József* braganzai herceget és *Széchenyi* Viktor grófot. A templom ajtajában a seminárium papnövendékei az *Örök imádás* templom javára gyűjtöttek adományokat s az adományozóknak emléklapokat osztogattak. A gyűjtés eredménye 48 frt 52 kr. és egy darab arany.

*

Az *olaszi-i plébánia* templomban d. e. 10 órakor volt a gyászistenisztelet, melyet *Dencs* János cz. kanonok plébános tartott segédlettel. A templom hajójában katedrális volt állítva föl a *Weiszlovits* Adolf és fia *ezég*, amelyet *Jelinek* Ferencz műkertész díszített. A közönség zsufolásig megtöltötte a templomot. A biharmegyei és nagyváradi nőegylet özv. br. *Gerliczy* Félixné elnök és özv. *Grunwald* Henrikné alelnök-nővel élén nagy számban volt képviselve.

Az Örökimádás templom számára már az előző napon nagy buzgalommal gyűjtöttek özv. *Grunwald* Henrikné és dr. *Bulyovszky* Józsefné urhölgyek, a gyűjtés eredménye 60 frt.

*

Az *ujvárosi* r. kath. templomban 9 órakor ment végbe a gyászistenisztelet, melyet dr. *Vucskics* Gyula plébános tartott segédlettel. A templomban díszes katedrális volt, melyet *German* Károly »Kegyelet« temetkezési intézete állított föl és *Jelinek* Ferencz műkertésze díszítette.

Requiem alatt a *kath. legényegylet* dalárdája énekelt kifogástalan precizitással, igazi mély hatást ért el a *Beleznay* által, Erzsébet királyné halálakor szerzett gyönyörű, magyar motívumokkal ékes két gyászzénekekkel. Az egylet testületileg, gyászba vont nemzetiszínű selyem zászlóval jelent meg, a nagyvásár szorgos munkája dacára igen dícséretes számban.

Requiem után az *Immaculata* intézet növendékei előtt, a zárda katekétája rövid beszédben igyekezett állandósítani a kegyelet és szeretet érzelmeit elhunyt nagy királynénak emléke iránt.

Schwarz Gézáné, szül. *Beddinger* Gabriella grófnő és *Kugler* Rózsika kisasszony gyűjtöttek a requiem alatt az Örökimádás temploma javára s a gyűjtés eredménye 21 frt 85 kr.

*

A fővárosban a hivatalos főistenisztelet a budavári koronázó Mátyás-templomban volt, a melyet fényes gyászpompával ékesítettek föl az *Entreprise* emberei, a kik a főhajó közepére hatalmas ravatalt állítottak.

A ravatalt a magyar koronázási jelvények, továbbá a magyar korona és társországainak színes czimerei díszítették. A ravatalnál és főhajó mentén a díszruhás koronaörök állottak sorfalat.

A templom tíz órára zsufolásig megtelt gyászoló közönséggel, melyben a társadalom minden osztálya képviselve volt. A fekete posztóval bevont főszenyélen ültek: *Wlassics* Gyula, báró *Fejérváry* Géza, *Hegedüs* Sándor, *Plósz* Sándor, *Lukács* László, *Darányi* Ignác és *Cseh* Ervin miniszterek, gróf *Andrássy* Aladár és b. *Bánffy* Dezső főudvarmesterek, *Gromon* Dezső, *Széll* Ignác, *Nemeskéri* Kis Pál és *Cseörgeő* Gyula államtitkárok, *Szabó* Miklós a kuria elnöke, *Darányi* Alajos a kuria másodelnöke, *Vértessy* és *Sárkány*, a kir. tábla elnökei, *Latkóczy* Imre, a közigazgatási bíróság tanácselnöke, *Fraknó* Vilmos püspök, *Szalay* Imre, a nemzeti múzeum igazgatója, *Márkus* József főpolgármester, *Matuska* Lajos helyettes polgármester, *Beniczky* Ferencz főispán, stb. A katonaság élén megjelentek *Gaudernak* és *Léderer* altábornagyok, *Blasek* tábornok, térparancsnok. Az idegen államok képviselői közül jelen voltak: *Hohenlohe* herceg német, *Lwów* herceg orosz, *Quinev* gróf francia, *Lowther* angol, *Barlovác* György és *Veisz* Soma szerb, *Bollati* olasz, *Lutfi* bég török és dr. *Molnár* Mór uruguayi konzulok. A diplomaták részére fenntartott külön helyen ült *Hegedüs* Sándor miniszter felesége, az Erzsébet-hölgybizottság elnöknője.

A nagy requiemet a szokásos segédlettel *Vaszary* Kolos hercegeprimás tartotta.

A hivatalos Budapesti Közlöny a lap élén szentel kegyeletos sorokat elhunyt Nagyasszonyunk emlékének.

UJDONSAGOK.

TÁJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi múzeum. (Schlauch park nyitva minden vásár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél-1-ig és d. u. 3-5-ig 10 kr-ért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 kr-ért. Más időben 50 kr.

Szeptember 13. Városi közgyűlés d. u. 3 órakor a város háza nagytermében.

* **Személyi hírek.** Gróf *Csáky* Lajos és *Gallacz* János miniszteri tanácsos, a Sebes-Körözsztársulat közgyűlése alkalmából Nagyváradon időztek.

* **Joghallgatók Veni Sanctéja.** Szombaton lesz a joghallgatók Veni Sancté-ja. A tanévet a joghallgatók tanév megnyitó ünnepélyvel kezdik, amelyen dr. *Magyary* Géza ny. r. jogtanár szakszerű értekezést tart. Az ünnepélyre a következő meghívót bocsátották ki: Meghívó a nagyváradi kir. kath. jogakadémia 1899—1900. tanévmegnyitó ünnepélyére, az akadémia dísztermében, 1899. évi szeptember hó 15-ik napján. I. Ünnepélyes »Veni Sancte« délelőtt 10 órakor a prémontrei templomban II. Dr. *Bozóky* Alajos igazgató megnyitó beszéde. III. Dr. *Magyary* Géza ny. r. jogtanár szakszerű értekezése »Reformjaink a polgári bíraskodás terén.«

* **Kisasszony napi bucsu Szent-Jobbon.** Mint minden esztendőben, úgy ez idén is az ősrégi időktől származó kisasszony napi bucsu *Szent-Jobbon* kiváló fényvel és buzgó áhitattal lett megtartva. A keresztény jámbor nép mély vallásos érzületéről és hithűségéről ékes bizonyítékot szolgáltatott a vidékről és messze távolból. Sz.-Jobbra zarándokoló nagy tömeg, hogy az Anyaszentegyház ezen elsőrendű ünnepén a teljes bucsu áldásaiban részesüljön. — Már az ünnep előtti napon a harangok csaknem szakadatlan zugása mellett egész a késő órákig vonult egyre egy-egy zarándok csapat az ünnepi díszet öltött szép plébánia-templomba, szinte ostrom alá véve a gyóntató székeket; s mily sokan vették igénybe az Anyaszentegyház vigasztos kegyzsereit, legjobban bizonyítja a szám, midőn 964-en példás áhitattal járultak a töredelem szentségéhez és az Úrasztalához. E szám a buzgó keresztény hitélet hőmérője. Meséljen bárki mit, feszítse meg akárhogy összes erejét a gonosz ármány, romlatlan népünk szívében ott gyökeredzik mélyen a vallásos érzület és nem kér a liberálisizmus áldásaiból. A nap hevét és terhét testvéri szeretettel osztották meg a lelkeszszel kerületi társai. Jelen voltak ugyanis: *Rosenberszky* Gyula micskei, *Gahér* Mihály széplaki, *Jávory* István bodonospataki és *Sperk* József margittai plébánosok, továbbá *Badsey* György csatári, *Kresnyák* István sárszegi, *Pap* János kövági és *Bisztrán* János lelkész urak. — Az ünnepi szent misét *Zelinka* János szent-jobbi esperes plébános fényes segédlettel tartotta, melynek végeztével, már csak egy dél felé indulhatott körmenetben a beláthatatlan nagy ember áradat; felhangzott a több ezernyi nép ajkairól az ősrégi fenséges dallam: »Mária drága neve, lelkem édes öröme!«, csapatonként saját keresztökkel, zászlókkal, énekvezérök mellett, — példás rendben a temetői Kegykápolnához vonulva, a hol a margittai kerület hön szeretett lelkivezére: P. *Kledorfer* Lambert kapuczinus rendű áldozár ur az óriási számban egybegyűlt buzgó hívek lelki épülésére, az ünnep magasztosságához mért nagy hatású egyházi szónoklatot tartott. Délután 1 óra volt, midőn a processió vége a plébánia templomba hálaadásra térhetett vissza. A délutáni isteni szolgálat után szívből, lélekben megtisztulva s megerősítve, egy szép nap édes emlékével eltelve vonult kiki haza, régi otthonába. A közeli s távoli vendégek végül a lelkeszi lakban barátságos lakomára gyűltek össze, a melyen alkalmi lelkes felköszöntőkben hiány nem volt. — A községi előljáróság kiváló éberségének köszönhető, hogy a read

sehol meg nem zavartatott és a szép ünnep magasztosságán holmi kihágásokkal csorba nem ejtetett.

* **Művészet a templomban.** Vasárnap, Mária nevenapján a várad-olasz plébánia templomban a délelőtti 9 órai szentmisét *Dencs* János tb. kanonok, esperes-plébános végezte segédlettel s az Evangeliumnál *Kópis* József káplán szent beszédet mondott. Nagyban emelte ez ünnepélyes istentisztelet magasztosságát azon körülmény, hogy Grádnaléra *Szunyogh* Lórándné urnő hegedűn és *Vomácska* József zenetanár gordonkán egy igen szép egyházi műdarabot adtak elő nagy praecizitással. Az Offentoriumnál pedig *Wlassák* Vilma művésznő énekelt lélekemelően, szépen Gounod »Ave Mária«-ját. A jeles művésznőt *Szunyogh* Lórándné urnő hegedűn és *Vomácska* József gordonkán kísérték.

* **A kir. főügyészség berendezése.** A kir. főügyészséget a jövő 1900. év január 1-én felállítják Nagyváradon. A városok nagy licitációja alkalmával Nagyvárad városa kötelezettséget vállalt, hogy a kir. Tábla részére megfelelő palotáról és felszereléséről gondoskodik. A főügyészség pedig kiegészítése a kir. táblának s így ennek is köteles a város megfelelő helyiséget adni. E célra a kir. tábla jelenlegi épületét bővíti ki egy szárnyépülettel. Míg ez elkészül, az Apolló épületben rendeznek helyiséget a kir. főügyészségnek. A felszerelésre, illetve a butorokra tegnap tartotta meg Nagyvárad városa az árlejtést. Az árlejtésre az összes butorok 3006 frt 25 krban voltak előírányozva. Két pályázó volt: *Preis* M. és fia nagyvárad butorkereskedő, aki az előírányozott összegből 3%-ot enged és a *Lamberger* és Társa debreczeni cég, aki 14 1/2% engedményt tett. A városi tanács természetesen a sokkal olcsóbb debreczeni pályázatot ajánlja a közgyűlésnek.

* **A vigyázatlanság áldozata.** A vigyázatlanságnak lett az áldozata *Bach* Lőrincz helybeli polgár két éves kis fia *János*. A gyermek tegnap délután bement a szomszédba, *Major* Jánosné szülész nőhöz. Majorné nem volt a szobában s a gyermek, úgy látszik szomjas volt s az asztalon levő üveg tartalmát kiitta. — Az üvegben pedig carbol volt. A gyermek a carboltól rosszul lett s noha a házbéli csakhamar észrevették a mérgezést s orvost hívtak, aki beszállította kórházba, a gyermek segíteni nem lehetett, az pár órai kínos szenvedés után meghalt. A rendőrség a vizsgálatot megindította, hogy kiderítse, hogy kit terhel a gondatlanság.

* **Bucusi Körös-Tarjánban.** A közeli Körös-Tarján községben vasárnap, Mária névünnepe alkalmából templom-szentelési ünnep volt, a melyen a közeli községekből és Nagyváradról is sokan vettek részt. Az ünnepélyes szentmisét *Bunyitay* Vincze kanonok tartotta nagy assistenciával, *Alacs* Károly mező-keresztési plébános pedig szent beszédet mondott. Délben *Gresinszky* Antal körös-tarjáni plébános vendégszerető házában lakomára gyűltek össze a vendégek.

* **Vétes pisztolypárbaj.** A Budapest közelében lévő czinkotai erdőben két fővárosi fiatal ember pisztolypárbajban állt szemben egymással vasárnap délelőtti. A párbajnak szomorú vége lett, mert az ellenfelek egyikét veszedelmesen megsebesülve vitték el az erdőből. *Ormai* Jenő tanár és *Bukovszky* Géza másodéves joghallgató összeszólalkozott a minap egy kávéházban s a szóharcból tettleges inzultus támadt. Ormai kihívatta *Bukovszkyt* s a segéd párbajban állapodtak meg a következő szigorú feltételekkel: háromszori golyóváltás; ha nem történik sebesülés, a párbajt karddal folytatják végkimerülésig. A felek tegnap délelőtti tizenegy órakor találkoztak a czinkotai erdőben. Mindjárt az első golyóváltásnál véget ért a párbaj, mert *Bukovszky mellbe lölte Ormaít*. A golyó keresztülfurta a szerencsétlen ember jobb tüdejét. A sebesültet, kórházba szállították.

* **Elmennek a Vilmos-huszárok.** Már régen rebesgetik, hogy a 7. Vilmos-husár ezredet elviszik Nagyváradról Debreczenbe, de hivatalosan mi sem erősítette meg a szállongó hírt. Most a debreczeni lapokban megjelent közlemények megerősítik az áthelyezés híreit. A »D. E.« a következőket közli: »A Vilmos-huszárok Debreczenben. A csapó-utcai új lovasági laktanya már majdnem teljesen kész van. A Vilmos-huszárok még e hóban költöznek be az új laktanyába. Debreczenben 2 százada állomásozik a Vilmos-huszároknak, még pedig a 18. és 16. század. E hó 16-án érkezik Debreczenbe Nagyváradról a 4. század *Stahremberg* Vilmos gróf kapitány vezetésével. Az ezred törzse és az utász szakasz csak e hó vége felé érkezik városunkba.

* **Relytőjes büneset** hire terjedt el vasárnap reggel Gyulán. Azt beszéltek, hogy szombat éjjel a vásárban csufos módon öltek meg egy embert, száját betömték sárral és így megfojtva kirabolták. A hír nem volt való ily alakban. — *Klanda* Tódor bihar-czigányesdi bíró bement a gyulai vásárra, hogy négy ökröt eladjon. Vele volt két földije is, kik szombat este hasztalan várták haza társukat Kohán Mária-házához, hova szállva voltak. Keresésére indulva, a vásártéren nagy népcsoport közepette, elkékült arczzal, megfulva találtak. Bűntényre gondolt mindenki, de felbonczoltatván, megállapították, hogy szívszélhűdés érte, mert semmi külerőszak nyomai nem látszottak rajta. Valószínű, hogy epileptikus roham érte őt utól skinos hánykolódás közt a földön hemperegven, úgy került a sár kezei közé és szájába. Az azonban meglehet, hogy a nála levő pénzt elvették tőle, mert daczára annak, hogy két ökröt azelőtt adott el, pénzt nem találtak nála, de meg lehet az is, hogy előzőleg elküldte azt már haza. Erre nézve most folyik a nyomozás. Nejeen kívül gyermekei gyászolják a szerencsétlen véget ért embert.

* **Czirkusz Nagyváradon.** A szintársulat még mintegy 3 hétig játszik Nagyváradon s a Nagypiaczon már építik a czirkusz-bódét. Az *Andrényi-házzal* szemben emelték a nagy falakotmányt, a melyben *Koché Henry* műlovar-társulata fog magasabb művelzetet szerezni a nagyvárad közönségnek. A lovar-társulat október hó elején kezdi meg az előadásokat.

* **Gondatlanságból okozott tűz.** Iráz pusztán *Léderer* Manó ottani bérlőnek kárára mintegy 5000 frt értékű takarmánya leégett. A tüzet a cséplő munkások okozták, kik veszedelmes közelségben gyújtottak ebédjük megőrzéséhez tüzet, a gabona asztaghoz. A takarmány biztosítva volt.

* **Lopás udvarlás közben.** *Wagner* Mátyás péklegény a tegnap esti órákat egy *Szücs* Mori nevű cseléd leánnyal töltötte a körözs-parti korzón. Amíg a legény siring tartó szerelemről beszélt a leánynak, az egy őrizetlen pillanatban bele nyult a legény zsebébe s ki-lopta onnan a zseboráját. A legény ezért elfeledve mindent feljelentette a leányt, akinél tegnap Faludi rendőr őrmester meg is találta az órát. A leány azt mondja, hogy az órát találta, a rendőrség azonban tekintettel arra, hogy gazdája is feljelentette lopás miatt — fogva tartotta.

* **Halálozás.** Részvétél vettük a következő gyászjelentést: Alulírottak magunk és a rokonok nevében a legmélyebb fájdalommal tudatjuk a kedves jó anya, gyermek, nagyanja, napa, testvér illetve rokon *ö. Szemián Sámuelné, szül. Kuthy Lujzának* f. hó 10-én este 1/2 10 órakor, életének 63-ik évében hossz-szas szenvedés után szívszélhűdésben történt csendes elhunytát. A meghaldogult földi maradványai f. hó 13-án reggel 8 órakor fognak a Szt. László-tér 22. sz. házában az ágost. év.

hitv. egyház szertartása szerint megáldatni. B.-Csabára szállítatni, hol délután 2 órakor a felsővégi temetőben levő családi sírboltba fognak örök nyugalomra elhelyeztetni. Nagyváradon, 1899. szeptember hó 11-én. Áldott legyen emlékezte! Szemián Mária férj. Ábrai Lajosné Szemián Gizella férj. Molnár Lajosné, gyermekei. Özv. dr. Kuthy Lajosné, szül. Okolicsányi Szidónia, anyja. Ábrai Lajos, Molnár Lajos vők. Ábrai Gizeila férj. ifj. Kristyori Jánosné unoka. Ifj. Kristyori János unokavő. Szobry Etelka unoka, özv. Romy Józsefné, szül. Kuthy Emma id. Kuthy Dezső, Kuthy Béla. dr. Kuthy Elek testvérek családjaikkal. Okolicsányi István nagybátya.

* **A megvert utonálló.** *Sanyó* Ferencz néhány társával vasárnap este kiment az országuttra azzal a szándékkal, hogy ott a legelső kocsit kirabolják. Tervüket végre is akarták hajtani, amennyiben a legelső szekeret megállították, azonban mikor látták, hogy a szekeren három férfi ül, — gyáván megszaladtak. *Sanyó* ezzel a kudarczzal nem elégedett meg, hanem visszajövet a városba bemásztak a varju utcán *Vinosorár* János házába, ahol tudták, hogy szép libák vannak. *Sanyóék* azonban itt is rosszul jártak, mert *Vincsorán* a zajra kijött s a tolvajokat, akik futásnak eredtek, üldözőbe vette, *Sanyót* megfogta és elvverte, a többiek elmenekültek. A lárma rendőr is jött, aki *Sanyót* bevitte a rendőrségre. A megfutamodott czinkosokat a rendőrség keresi.

* **A halottrabló orvos kiszabadítása.** *Korotnai* Krick Aladár, a halottrabló orvos, a kinek az ügye olyan óriási szenzációt keltett néhány év előtt, kitöltötte a büntetést, melyet rá róttak és tegnap este szabadult ki. *Korotnai* ma reggel jelentkezett a rendőrségnél és elmondta, hogy egyelőre a vadászkiirt-fogadóban veszi lakást. *Korotnai* csak néhány napig lesz Budapesten, aztán elmegy Amerikába, a mit annál könnyebben megtehet, mert vagyonos ember.

* **Leégett szinpad.** Nyiregyháza az ottani szép új színházba szombaton délelőtti beleütött a villám s annak belső berendezését csaknem teljesen tönkre tette. Ugyanis óriási vihar vonult el a város felett erős villámlással és menydörgéssel. Ugy 11 óra tájban egyszerre vaktó tüzsugár csapott le a színházba, honnan csakhamar sűrű füstgomoly tödült ki. A tűzoltóság azonnal kivonult a vész színhelyére, hol konstatálták, hogy a villám a színház hátsó részébe csapott le s a szinpadot felgyújtotta. Óriási erőfeszítésrel sikerült csak a veszedelmes elmet megfékezni, mely úgy is nagy károkat okozott, amennyiben a szinpad, valamint az ott felhalmozott diszletek teljesen megégték. A kár összegét meg nem tudták pontosan megállapítani.

A tasnádi ünnepség.

Tasnádról írja tudósítónk: Lélek emelő ünnepségben volt része Tasnád városának szeptember 7-én, Kisasszony napját. E napot ugyanis, mely Tasnádon a róm. kath. templom címünnepe, az idén az tette emlékezetessé, hogy a város derék plébánosa, főtisztelendő *Balászy* Béla emlék-ünnepét ülte annak, hogy ezelőtt negyed-századdal a szolnoki nagy templomban első szent mise áldozatát mutatta be az Egek Urának.

Az ünnepség reggel 9 órakor vette kezdetét, ekkor adta át ugyanis az egyháztanács a jubilánsnak azt a csinos goth stílusú kelyhet és szép praedikáló stólat, melylyel a hitközség lepte meg szeretett pásztorát. Az egyháztanács szónoka *Träger* Antal egyháztanácsos volt, ki magas szárnyalású remek beszéddel üdvözölte az ünnepeltet, ki meghatottan, könnyes szemekkel mondott köszönetet a hitközség szeretetének és ragaszkodásának ily impozáns megnyí-

latkozásáért. Az ünnepség fő része a virágokkal felékesített kis templomban folyt le: 10 órakor ugyanis *Széchenyi* Lajos tb. kanonok, továbbá: *Turner* Mihály esperes, *Nábráczky* Sándor, *Hóza* János, *Dorogi* Pál kerületi paptársai és *Hóblea* László eszögi gör. kath. plébános, továbbá: *Kanipell* József, *Nyári* Ignác, *Némethy* József és *Roóz* József papok által környezve az Ur oltárához, hogy a Mindenjók Adójának leborulva mondjon hálát, hogy oly nagy kegyelmének lehet részese. Az evangélium után *Nábráczky* Sándor szöszékre lépett és megható ünnepi szent beszédet mondott. A mise alatt áhitatra gerjesztően énekelte *Schwaizer* Aladárné urhölgy Kontor »Miatyánk«-ját, továbbá *Orosz* szolgabíró és *Koltvász* kántor *Schwaizerné* urhölgy harmonium kísérete mellett egy szép duettet adtak elő.

Mise után kezdetét vették a tisztelgések. Testületileg üdvözölték az ünnepeltet paptársain kívül: a tanító testület *Czikle* György vezetése alatt, a gör. kath. hitközség *Stancz* tanszabvádi plébános vezetése alatt, az ev. ref. hitközség *Bartha* Dezső lelkész és az izraelita hitközség *Nóti* Géza vezetése alatt, ugyszintén az ottani kiházasítási egyesület *Merza* István vezetése alatt, azonkívül számos üdvözlést és emléktárgyat kapott magánosok részéről is, melyek közül kiemelendő a hálás tanítvány, *Moldován* György pénzügyőr ajándéka, egy szép pacificale.

Az ünnepély ezután 28 teritékü ebédrel fejeződött be, melyre a papságon kívül a város elkötelese volt hivatalos, ahol is jó magyar szokás szerint tósztokban nem vala hiány.

EGYESÜLETEK.

A koldusápoló egyesület közgyűlése. A nagyváradi koldusápoló és Szent Lászlóról nevezett fimenedékház egyesület tagjait folyó hó 24-én (vasárnap) d. u. 1/2 órakor az egyesület helyiségében tartandó közgyűlésre tisztelettel meghívom. A közgyűlésnek tárgya: Dr. Horváni Gyula a nagyváradi egyházmegye I-ső kerületének autonómiai képviselője emlékbeszédének kíséretében néhai Winterhalter Antal ő szentsége házi főpapja, váradi kanonok, egyleti elnök olaj-festményü arczképének leleplezése. Nagyvárad, 1899. szept. 11. *Palotay* László, váradi kanonok, egyleti elnök.

Igazságszolgáltatás.

Joghallgatók párbaja. A múlt esztendő végén és a folyó év elején a joghallgatók közt nagyon gyakori volt a párbaj s mivel az ügyészség rendesen tudomást vett rólok, a párbajozók a törvényszék elé kerültek.

Tegnap egyszerre két párbajt tárgyalt a törvényszék *Móré* Pál törvényszéki bíró elnöklése alatt.

Az egyik párbaj a múlt év végén folyt le br. *Chappon* Samu vivótermében *Acs* Sándor és *Rezey* Gusztáv joghallgatók között.

A segédek kardpárbajban állapodtak meg, amelyben azután *Rezey* sérült meg.

A törvényszék Ácsot és *Rezeyt* 14—14 napi államfogházra ítélte.

A másik párbaj, amelyben a törvényszék tegnap ítélkezett, a tavaszon volt *Ficzek* Emil és *Spiroch* Lajos joghallgatók között.

Ebben a párbajban mind a két fél megsebesült, a súlyosabb sebet azonban *Ficzek* Emil kapta.

A törvényszék erre való tekintettel *Ficzek* Emil 15 napi, *Spiroch* Lajost pedig 21 napi államfogházra ítélte.

Az ítélet ellen mind a négyen felebbezték.

Fényképes bizonyíték a törvényszék előtt. Nem mindennapi bizonyítékot produkált egy hevesmegyei kereskedő a napokban a helybeli felebbeviteli tanács előtt.

A nagyváradi cognac-gyár 81 frtért beperelte Sch. B. hevesmegyei kereskedőt, aki noha a járásbíró előtt azzal védekezett, hogy ő nem tartozik, a járásbíró elmarasztalta a kereseti 81 forintban, mert a felperes igazolta azt, hogy a cognac el lett küldve s az át is lett véve.

Sch. B. az ügyet megfélebbezte s így a felebbezési bíróság elé került. Itt a szóbeli tárgyaláson Sch. B. ügyvédje azzal védekezett, hogy Sch. B.-nek sohasem volt kávéháza s így névesere foroghat fenn, sőt becsatolt egy községi bizonyítványt is, amelyben a község előjárósága mindazokat igazolja s amely mellé a község előjárósága mellékelte a Sch. B. fényképét is.

A törvényszék erre a bizonyítékra elrendelte a tanuknak a beidőzését, akik megfogják mondani, hogy Sch. B. az, aki a cognacot rendelte, vagy pedig csak névrokon.

Véres névnap. Ez évi márczius 19-én vigan ünnepelte József-napját Horváth József géplakatos. Egész éjjel cigánymuzsika mellett mulatott odahaza s vigan voltak a vendégei is, köztük egy fiatal lakatoslegény Csegöldi Miklós, aki azelőtt szobaura volt Horváthéknak. Hajnalban az egész kompánia, magához véve a cigányt is, átment Mayer Józsefnéhez s ott folytatta a mulit. Amint egész éjjel ezután is keveset törődött Horváth az egyik vendéggel, Csegöldivel, akitől féltette a feleségét s ezért gyakorta tett szemrehányást az asszonynak. Nem jó szemmel nézte ugyanis, hogy Csegöldi, noha már nem lakott náluk, többször jött hozzájuk vizitbe. Ugy reggel felé Csegöldi pohárral a kezében elébe állt a volt házigazdájának:

— Ne haragudjék már Horváth ur!
— Rendbe van minden, — felelte ez szárazon.

— Ide a kezét rá!
Horváth, hogy szabaduljon a további zaklatástól, kezét szorított a fiatal legénnyel s aztán nem törődött vele. Csegöldi nagyon megörült e miatt s mikor Horváth hazament, orozva rátámadt Csegöldi s egy késsel 18 szurást tett a fejére. A szerencsétlen embernek csodálatos erőt kellett kifejtenie, hogy halálos szurás ne érje. Így is négy komolyabb szurást kapott a fején s csak hat hét múlva gyógyult ki sebeiből. Csegöldi Miklóst a törvényszék egyik ítélőtanácsa, melyben Tóth Ernő királyi táblai bíró elnökölt, ma vonta felelősségre szándékos emberölés kísérlete címén. A vádat Mészáros királyi ügyész képviselte, a védelmet Polónyi Géza vállalta el.

Elsőnek a sértettet, Horváth Józsefet hallgatták ki. Elmondta, hogy Csegöldit nem szívesen látta a házában s ezt meg is mondta a feleségének, aki azzal felelt, hogy ő maga is szólt már a tolokodó legénynek, de hasztalan. A kérdéses éjjel Csegöldi mindenképen ki akart vele békülni.

Délig csak a panaszost hallgatta ki a törvényszék.

Az 1000 forintos ajándék. Egy beteges öreg asszony, Konvalina Józsefné meggyezett a rokonával, Tóth Imre vasuti hivatalnokkal, hogy ez örökbe adja hozzá Mari nevű leánykáját. A vén nagynéne tüstönt átadott az apának 1000 forintot, a mit betettek a győri takarékpénztárba, természetesen a kis leány nevére. Rövid idő múlva Tóth Mari visszament az apjához s mégis mikor Konvalináné meghalt, Tóth rátette kezét az 1000 forintra s hogy a pénzt megkaparitsa, a görbe utra lépett. Noha ugyis tudta, hogy a takarékkönyvecske ott volt az öregasszonynál, ille-

tőlög halála után a hagyatékában, az elvesztettnek jelentette s a megsemmisítését kérte. A győri törvényszék ezt a kérését teljesítette is, mire Tóth megkapta a pénzt.

A turpisság kiderült az örökösök feljelentése folytán s így közokirathamisítás címén eljárás indult meg, nemcsak Tóth, de ügyvédjei, dr. Szurnák Rezső budapesti és dr. Rappoch Frigyes győri ügyvéd ellen is. A két utolsó ellen, noha a bűnösségük dolgában alapos gyanu merült fel, megszüntették később az eljárást, úgy, hogy csak maga Tóth került vád alá. Az ügyben ma délelőtt vette kezdetét a tárgyalás dr. Fekete Gyula bíró elnöklésével; a vádlottat dr. Szentpétery Zoltán védte. Tóth Imre vádlott két irányban védekezett. Egyrészt az ügyvédjeire háritotta a felelősséget, másrészt meg azt állította, hogy ő azért is jóhiszeműen járt el, mert a pénzt leánya tulajdonának hitte.

— De azt csak tudta, hogy a könyvecske, melyet ép maga adott át Konvalinánénak, nem veszett el.

— Azt hittem, hogy ez nem döntő.

— És miből gondolta ezt?

— Mert Szurnák ügyvéd azt mondta, hogy megnyertük a pert.

— Es Rappoch ügyvéd, ugy látszik, szintén tudta annak a valótlanágát?

— Erre nem felelhetek.

— Az iratok szerint dr. Rappoch ugy védekezett, hogy csak a segédje tudja — de majd meglátjuk — fejezi be az elnök.

Erre dr. Szentpétery Zoltán védő, a Tóth jóhiszeműségének igazolására bemutat egy levelet, a melyben dr. Szurnák azt írja védenének, hogy a kir. táblán megnyerte a pört. A levél felolvastatván, Fekete elnök megjegyzi:

— Csakhogy ez nem igaz!

Tóth vádlott: Mégis ugy írta az ügyvédem. Elnök: Hol van az első bírósági ítélet után kapott levél?

— Védő: Ezt is csak ma hozta védenzem Győrből — de meglesz.

A törvényszék ezután megkezdte a tanuk kihallgatását, a kik között van dr. Szurnák és Rappoch is. Ítélet csak késő délután lesz.

TANUGY.

Beiratások az iparostanoncziskolába. Az iparos tanoncziskolában a beiratások serényen folynak, de még sem olyan arányban, mint azt az ügy érdeke megkíváná. Az iskola igazgatósága ezuton is figyelemzetti a tanoncztartó mester urakat, hogy tanonczait a beiratásokra rendelt időben (d. e. 11—12 és d. u. 4—6 óráig) mielőbb irassák be, annyival is inkább, mert még most a növendékek hova leendő beirására néze a mesterek óhajta még némileg figyelembe vehető, míg később a létszám szaporodtával — tekintet nélkül a mesterek óhajára — csak a kevésbé népes osztályokba sorozhatók be a növendékek. A beiratásokat az igazgató még szept. 15-ig eszközi, de 16-án a még be nem iratkozottak a kaptánysági hivatalhoz fognak bejelentetni.

SZINHAZ.

Heti műsor.

Kedd: *Az ördög pilulái.* 1-ször.

Szerda: *Az ördög pilulái.*

Csütörtök: *Carmen.* Utólszor.

Péntek: *Az ördög pilulái.*

Szombat: *Faust* (opera.)

d. u. *Himfy dalai.*

Vasárnap este. *Az ördög pilulái.*

L. Fáti Szeréna.

Méltán illeti azt, aki Stuart Mária című szerepében magas művészete és tudása teljes kifejtésével oly emlékezetes produkált, hogy róla szóljon egy egész színházi estről szóló referáda, mert az ő játéka képezte valóban az

egész estét, sikerét, élvezetét. És erős meggyőződésünk az, hogy ilyen színvonalu alakításokkal a nagyváradai közönség közönyét is le lehetne győzni a drámai előadások iránt. Természetesen drámát csak jól, vagy sem kell adni, — de — — és nem agyonütni, beugrásokkal és gyakorlatra bocsátott szereplőkkel, mert éppen ezek azok a momentumok, melyek a drámai előadások kedveltségét aláássák. Ezen színházi est után, csak hibáztatnunk lehet a művezetőséget azért, hogy miért nem adott a nagyváradai közönségnek több alkalmat, hogy megismerje jobban L. Fái Szeréna művészetét, melynek nagyságát csak ez estén volt képes igazán mérlegelni. Stuart Mária valóságos parádés szerepe neki, melyben a szerencsétlen sorsüldözött királyné tragédiáját igazi mély, meghatározó fellegetes vonással tudja megrajzolni, ami a hallhatatlan író művéből sugárzik ki. Az impresszionisták kétségkívül a mesterien megrajzolt parkbeli jeleneten örvendtek legjobban, melynek szépsége a művész partnerreit is elragadta és hasonló erő kifejtésre ösztönözte, azonban itt ezen nagyméretű szerepnél az a kitűnő általános eredmény a legfőbb dolog, mely a szigorúan következetes s a mélyen átértett játékkal állott az elő Stuart Máriajánál. Erős drámai accentusoktól duzzadó jelenetei épp oly élettéljesek, mesteriek voltak, mint a mily finomak voltak társalgásai, jelenetei. Mindennek pedig eredménye volt az a tengernyi taps, a mely egyes felvonások után megindult s mely a parkbeli jelenet után szünni nem akart s vagy 20-szor hívták a lámpák elé tomboló tapsviharral és egy gyönyörű phantázi virágállványt nyújtottak át neki, melynek átvevésében az angol parlament büszke lordja a királyné főkinestárnoka semmiképen sem akart segédkezni.

Egyéb szerepekben jók voltak *Bajor Riza* (Erzsébet), *Bihari Ákos* (Dudley), *Vágó B.* (Talbot), *Janovics Jenő* (Burleigh br.), *Tompa K.* (Mortimer), *Szentgyörgyi I.* (Paulet Amias lov.) *Laczkó A.* (Hanna) és *Bónis L.* (Devisen.)

(b. i.)

TAVIRATOK.

Miniszterelnök a királynál,

Bécs, szept. 11. (Saját tud. távirata). *Szell Kálmán* miniszterelnök ma a királynál volt kihallgatáson, majd *Golussovsky* gróffal és *Kállay* Bénével hosszasan tanácskozott. Valószínűleg holnap visszaérkezik Budapestre.

A lapkiadók gyűlése.

Sopron, szept. 11. (Saj. tud. táv.) A magyar lapkiadók szövetsége vasárnap és hétfőn Sopronban tartotta kongresszusát *Zilahi* Simon elnöklete alatt, a soproniak vendégszerető fogadtatása mellett. *Zilahi* Simon megemlékezett beszédében Erzsébet királyné elhunytáról s köszönetet mond *Fável* László soproni lapkiadónak s a soproni közönségnek a vendégszerető fogadtatásáért. Nagy munka vár a lapkiadókra, az újságírodalmat nagygyá tenni, mert ezzel a munkával a hazát is szolgálják. Elfogadták az alapszabályok végleges szövegezését, melyet *Lenkei* Zsigmond olvasott fel. Október 6-án a gyásznapélyen képviseltetik magukat s végül elhatározták, hogy a sajtótörvény revízióját figyelemmel fogják kísélni.

A gazdagság nem boldogít.

Győr, szept. 11. (Saj. tud. táv.) *Leonhardt Ferencz* az osztr. magyar bank győri fiókjának főnöke ma egy hete felvágta ereit s ennek következtében a nagy vérvesztés miatt ma meghalt. Az öngyilkos nagyjövedelmű pénzügyi kapacitás volt s barátai előtt arról beszélt mindig, hogy a gazdagság nem boldogít és erre például saját életét hozta föl.

A helyzet Ausztriában.

Bécs, szept. 11. A katolikus néppárt tegnap két ülést tartott, a melyekben *Dipaui* báró kereskedelmi miniszter is résztvett. *Kathrein* elnök megemlékezett a királyné halálának évfordulójáról és azt indítványozta, hogy a párt tegyen koszorút a felejthetetlen halott koporsójára. Az indítványt egyhangulag elfogadták és délután koszorút tettek a koporsóra fekete-sárga szalaggal és ezzel a felirással: »Hüségese hódolattal.«

A tanácskozásról a párt a következő kommunikét adta ki: A politikai helyzetre nézve az elnök kezdeményezésére megindult vita folyamán az az összes tagok erélyesen hangoztatták a *megegyezés szükségességét*. A katolikus néppártnak ebben az irányban érvényesítenie kell minden befolyását. A tanácskozás további menetére és a határozatokra nézve szigorú titoktartást határoztak el.

A tisztességtelen verseny ellen.

Bécs, szeptember 11. Az iparos gyűlés tegnapi ülésén egyhangulag olyan határozatot fogadtak el, a melyben örömmel üdvözik a kereskedelmi miniszternek a tisztességtelen verseny ellen irányuló akcióját és azt a kívánságot fejezik ki, hogy az erre vonatkozó törvény megalkotásánál hallgassák meg az iparszövetkezeteket. A kereskedelmi miniszterium képviselőjének záróbeszéde után a gyűlést ő felsége éltetésével berekesztették. (M. T. I.)

A franciaországi események.

Páris, szept. 11. Tüntetés nem volt. A város egészen nyugodt. A rue Chabrolban is teljes a nyugalom.

Rennes, szept. 11. *Dreyfusné* és *Dreyfus Mathieu* ma délután meglátogatták az elíteltet. *Dreyfus* a találkozásnál nagy bátorságot tanusított. Ő és családja is nyugodtan várja a pör végső befejezését. A város nyugodt. Mindenütt arról beszélnek, milyen sors vár *Dreyfusra*.

Rennes, szept. 11. Azt hiszik, hogy a *Dreyfus-ügy* a felebezés bejelentése következtében így fog tovább fejlődni: A pöriratokat sürgősen átküldik Párisba, a hol a revíziós bíróság székel. Párisban illetékes helyen megvizsgálják az ügyet, azután előadót választanak, a kinek átadják az aktákat. Az előadó beható jelentést készít, a jelentést átadja erre a célra választott bizottságnak, a mely ítéletet mond a fölhozott semmisségi okokról, azután pedig a revíziós bíróság ítélt mint legfelső fórum. Ha ez a bíróság a haditörvényszék ítéletét feloldja, a vádlottat újra haditörvényszék elé állítják, ellenkező esetben az ítélet jogerőre emelkedik.

Havre, szept. 11. Egy forradalmi szocialista csoport tüntetett *Dreyfus* el-

ítélése ellen. A rendőrség szétverte a tüntetőket és 15 embert letartóztatott. (M. T. I.)

Páris, szept. 11. Dreyfust ezen, vagy a jövő héten szabadon bocsátják.

A spanyol autonómisták mozgalma.

Barcelona, szept. 11. A katalániai autonómista klub kiáltványt osztatott széjjel, amely a tartományok számára autonómiát követel azzal a megokolással, hogy ez az egyetlen eszköz Spanyolország megmentésére. A proklamációt élénken tárgyalják. (M. T. I.)

A belgrádi összeesküvés.

Belgrád, szept. 11. Fölolvassák annak a radikális nagybizottsági ülésnek a jegyzőkönyvét, amelyen *Pasics* a pártot az adómegtagadásra szólította föl. Azután fölolvassák *Gyuricsnak* *Pasics*hoz intézett levelét, amely azt a reményt hangoztatja, hogy Szerbiára szebb jövő fog bekövetkezni, de amellet izgató, gyűlöletes megvető kifejezésekkel beszél *Milán királyról* és a kormányról.

Pasics, akinek kihallgatása nagy érdeklődést kelt, halkán, alig hallhatóan beszél, állítólag azért, mert rosszul van. Konstatálják, hogy *Pasics* gyomorhurutban szenved, ki orvosi segítséget is kér. (M. T. I.)

A pestis.

Konstantinápoly, szept. 11. Az *Egnateur* nevű francia hajó Egyiptomból jövet Bejrutban 69 embert szállított partra, köztük egy görög fiatal embert, a ki pestises tünetek között megbetegedett. A hatóságok a legszigorubb óvintézkedéseket alkalmazzák.

Páris, szept. 11. A Havas-ügynökségnek jelentik Oportóból: Tegnap este két ember halt meg pestisben. *Kossel dr.* és *Grohn dr.* német orvosok tegnap ideérkeztek. A francia orvosok jelentésükben azt mondják, hogy a pestis valószínűleg még tovább fogja magát tartani, de hevessége nem fog növekedni. Meglehet, hogy nem sikerül megakadályozni, hogy a járvány más Európai városokra is kiterjedjen, de hihetőleg csak olyan városokban fog kitörni, a melyek nem alkalmaznak egészségügyi rendszabályokat. A francia orvosok sajnálják, hogy *Lisszabonban* egészségügyi zárlatot létesítettek, mert a nyomor növekedése előmozdítja a pestis terjedését. Jobb lett volna — mondja a jelentés — a kordon föllállítására kiadott pénzt az oportói közegészségügyi viszonyok javítására fordítani. (M. T. I.)

KÖZGAZDASÁG.

A Sebes-Körözs viz szab. és ármentesítő társulat folyó hó 11. napján választmányi és közgyűlést tartott.

Jelen voltak:

Gróf Csáky Lajos társ. elnök, *Örley Kálmán* társ. alelnök, *Gallacz János* miniszteri osztály tanácsos, *Szarvassy Arzén* kir. főmérnök miniszteri megbízott, *Csáky Béla*, dr. *Báró Drechsel Gyula*, dr. *Fazekas Imre*, *Frankó Endre*, *Géczy Géza*, *Hofman Mihály*, *Jelencsik István*, *Kis Mihály*, *Mártonffy Bogdán*, *Nagy P. István*, *Ötvös Gyula*, dr. *Papp József*, *Schvarcz Ferencz*, (Homorog.) *Veigl Robert* és *Veiszlovics Gyula* társulati tagok, továbbá *Pekánovits Imre* igazgató főmérnök, *Tabéry Armin* szakaszmérnök, *Ficzek Lajos* pénztárnok és *Katona Bálint* nyilvántartó.

A tárgysorozat 1. pontját képezte a társulat belvizrendezési munkálatainak felülvizsgálatáról felvett jegyzőkönyv bemutatása a melyből kitűnik, hogy kiépített a társulat árterületén 21 belvizcsatorna, összesen 317813 folyóméter hosszban, az összesen kiemelt föld kiteszen 1463832 köbmétert: épített az összes belvizcsatornán 75 drb. fa és 21 drb.

beton-híd, 37 drb. beton-zsilip, 4 szivattyutelep, 5 órház, 4 fatiló és 8 betonbukógát. — Kiténik továbbá a felülvizsgálati jegyzőkönyvből az is, hogy a közgyűlésileg és felsőbb hatóságilag megállapított költség előiránnyal szemben a mindenrészben házilag végzett belvizrendezési munkát 100655 frt. 05 kr. megtakarítást eredményezett a társulatnak. — A közgyűlés a legőszintébb örömmel vette tudomásul, hogy a társulat e rendkívüli és nagyszabású munkálata oly kitűnő eredménnyel nyert befejezést, annival is inkább örömet fejezte ki a közgyűlés e felett, mert az érdekelték közvetlen meggyőződést is szereztek arról, hogy a társulat belvizcsatornái oly szerencsésen vannak tervezve és kiépítve, hogy mamár tényleg alig van az árterületen számbavehető belviz melyet a kiépített csatornák lenem vezetnének vagy levezetni képesek ne volnának.

A földmívelésügyi m. kir. miniszter urnak 41841. számú leiratában a fokközti zsilip mögött építeni javasolt szorítózsilip kiépítése ügyében, tekintve, hogy a kérdéses zsilip a Hosszu foki ármentesítő társulat részbeni tulajdonát is képezi, a közgyűlés ezuttal egy 3 tagu bizottságot küldött ki azon czélból, hogy a javasolt szorító-zsilip építése ügyében nevezett társulattal érintkezésbe lépve eljárásának eredményét a legközelebb tartandó közgyűléshez jelentse be.

A Toprongyos-Korhány belviz levezető csatorna kiépítésére nézve igazgató főmérnök által készített s bemutatott tervezet elfogadott s jóváhagyás végett a földmívelésügyi miniszter elé terjeszteni határozatott.

A társulati vízmester lakbérére — tekintve a nagyváradi lakásviszonyokat — évi 200 frtra emeltetett. A gátfelügyelőnek pedig azon okból, mert az eddig 2 gátfelügyelő kezelése alá tartozott felügyeletet az egész vonalon egymaga teljesíti, miáltal teendője megkétszereződött, azonkívül pedig kizárólag e czélra állandóan megfelelő fogatot kell tartania, részére évi 240 frt személyes pótlékot szavaztak meg.

A bősörményi hidon felüli jogerős ártér osztályozása tekintetében bemutatott 11-es bizottsági munkát közszemlére kitenni határozatott.

Igazgató főmérnöknek a társulat folyó ügyei és munkálatairól szóló jelentése minden részben helyeslő tudomásul vétetett.

Megállapították ezek után a társulat 1900. évre szóló költségelőirányzatát, mely szerint előirányoztatott az 500563 korona 66 fillér kiadással szemben 846562 korona 86 fillér bevétel. Végül több kisebb folyóügyek intéztettek el.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, szeptember 11.

Az irányzat szilárd.

Osztrák hitel	375.—
Magyar hitel	469.—
Allamvasut	848.—
Rimamurányi	544.—
Magyar jelzálog	244.50
Salgótarjáni	341.—
Wagon-kölcsön	623.—
Villamosvasut	225.—
Magyar leszámítoló	353.25
Iparbank	104.25
Budapest közuti	404.50
Kereskedelmi	101.50
Déliavasut	65.08

Határidők.

Budapest, szeptember 11.

Készaru buzában az irányzat szilárd volt, és 15,000, mm. forgalom mellett az árak — krral magasabban jegyeztettek.

Buza októberre	8.42
Buza áprilásra	8.75
Tengeri szept.	5.—
Uj tengeri	5.20
Rozs okt.	6.55
Zab okt.	5.14
Káposzta, reepeze, aug.	11.80

Bécs, szeptember 11.

Az irányzat szilárd.

Osztr. hitel	369.60
Magyar hitel	883.1/2
Allamvasut	844.75

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsden 1899. szeptember 11-én

Magyar aranyjárdék 4%	117.75
Magyar koronajárdék	98.40
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4,1/2%	120.25
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2,1/2%	100.50
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	100.20
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	35.50
Italmérségi jog megváltási kötvény	99.75
Horváth-szlavón földterhermentesítési kötvény	96.—
Magyar nyereségy-sorsjegy-kölcsön	161.75
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	140.—
Osztrák járdék papírban	99.75
Osztrák járdék ezüstben	99.75
Osztrák járdék aranyban	118.—
Osztrák korona járdék	100.10
Osztrák államsorsjegyek	137.—
Osztrák magyar bankrészevény	9.05
Magyar hitelbankrészevény	382.50
Osztrák hitelintézeti részevény	373.40
Párisi vista	345.50
20 frankos arany (Napoleond'or)	9.56
Németbirodalmi márka	47.70
London vista	120.60
20 márkás arany	11.76

NAGYVÁRADI SZINKÖR.

Evadbérllet 131. szám. Kishérllet 131. szám.
(Páratlan sz.) (Páratlan sz.)

Ma kedden, szeptember hó 12-én,

a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével:

fényes kiállítással, először.

AZ ÖRDÖG PILULÁI.

Látványos bohóság 3 felvonásban, 15 képben, énekkel és tánczszal.

A képek czimei: I. felvonás: »A bűvös pilulák«. 1. kép: »A boszorkány receptje«. 2. kép: »A pilulák ereje«. 3. kép: »A menekülők és földözök«. 4. kép: »A boszorkány-tanya«. 5. kép: »A bohóság istennője«. 6. kép: »Tündérország«. II. Felvonás: »A bohóság és a boszorkány küzdelme«. 7. kép: »A varázsfürt«. 8. kép: »A boldok háza«. 9. kép: »A gyilkos beretva«. 10. kép: »A levegőbe repült vonat«. 11. kép: »A bűvös vacsora«. 12. kép: »A bohóság kertje«. III. felvonás: »A bohóság diadala«. 13. kép: »A megzavart esküvő«. 14. kép: »A megijodott boszorkány«. 15. kép: »A bohóság birodalma«.

A darabban előforduló tánczok:

1. Az VI. képben: »Nagyfejűek táncza«. Tánczolja: Stadler Fr., Szabó D., Gerzsák K., Barabás K.
2. A XII. képben: »A kéményseprők táncza«. Tánczolja: 10 apró kéményseprő.
3. A XV. képben: a) »Nagy diszfelvonulás a bohóság alattvalóival.
b) »Matróz-táncz«. Tánczolja: Farkas

Emma, Lengyel Klári, Lengyel Margit, Miklósi Margit, Miklósi Mariska, Vankné-Zách Terka, Stadler Frigyes.

c) »Grosswardein«. Tánczolja: Fehérvári Anna, Fehérvári Erzs, Fehérvári Miska, Lengyel Irén, Szabó Erzs, Winkler Katicza.

Hely árak: Alsó páholy 4 forint, felső páholy 3 forint. Támlásszék I—VIII. sorig 1 forint. IX—XI sorig 80 krajczár. Zártszék I., II. és III. sor 60 krajczár. Első emelet. I. sor 50 krajczár, második sortól 40 krajczár. földszinti állóhely 40 krajczár. Katona- és diákjegy a földszinten 30 krajczár. Közép karzat 30 krajczár. Oldal karzat 20 krajczár.

Egy szinlap ára a pénztárnál 10 krajczár.

Kezdeté 7 óraker, vége 10 óraker.

HOLNAP UGYANEZ.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

FELHÍVÁS!

Ezennel van szerencsém a t. cz. osztálysorsjegy vevőknek becses tudomására hozni, hogy az V. sorsjátékban, az első osztály huzása f. évi november hó 16-án és 17-én tartatik meg és a következő számok föelárusításomban beszerezhetők:

1351-től	1400-ig	45801-től	45850-ig
3276 >	3300 >	46991 >	46950 >
6051 >	6075 >	48576 >	48600 >
6176 >	6200 >	51101 >	51150 >
14776 >	14800 >	52601 >	52625 >
16376 >	16400 >	64501 >	64525 >
25101 >	25125 >	68076 >	68100 >
26626 >	26675 >	68401 >	68450 >
28101 >	28150 >	73976 >	74000 >
32476 >	32500 >	76401 >	76425 >
34301 >	34325 >	78776 >	78800 >
34976 >	35000 >	82926 >	82950 >
38526 >	38550 >	87026 >	87050 >
39226 >	39250 >	91901 >	91950 >
39301 >	39325 >	92226 >	92250 >
45601 >	45625 >	95276 >	95300 >

Mint hogy már e hó közepén az V. sorsjáték sorsjegyeinek kiadását megkezdtem, felkérem a t. cz. vevőközönséget, kik a fent sorolt számokra játszani kívánnak, megrendeléseiket legkésőbb **szeptember 15-ig** hozzám juttassák, mert csak akkor számíthatnak biztosan a megrendelt számra.

Az első osztályoknak az ára:

1/1 = 6 frt, 1/2 = 3 trt, 1/4 = 1 1/2 frt, 1/8 = 75 kr.

A megrendelt sorsjegyeknek árát sziveskedjék postautalványnyal hozzám minél előbb beküldeni, hogy a kívánt sorsjegyszámmal biztosan szolgálhassak.

Teleki Zsigmond Pécselt

a m. kir. szabad. osztráksorsjáték föelárusítója.

232 2-4

Uj festék gyári raktár!

GALLOVITS M.

N.-Várad, Nagyteleki u. 532 sz. saját ház

A SZOBAFESTŐHÖZ.

Ajánl száraz és olajba tört festékeket Carbolium ház-fedél és kerítés festésre zöld, vörös, barna és természetes, firnisz butor és kocsi-lackok.

BRONZOK, SZOBAFESTŐ ÉS MÁZOLÓ ECSETEK

és meszelők nagy raktára, különösen nagy raktár szoba-padló-lackokban, 5-féle színben, egy 1 kilós doboz ára 75 kr. Spiritusz szobapadló-lackok citromsárga, narancssárga és ockersárga színekben, a melyek befestés után 1 óra alatt tökéletesen megszáradnak 1 kiló üvegben 1 frt.

Denaturált szesz kapható legolecsőbb árban.

Árjegyzék kívánatra ingyen.

Figyelmeztetés! Az üzlet nem a Szent László piac-téren hanem Nagy Teleky-utca

532. sz. a. van, a Biharmegyei Kereskedelmi Banktól a második ház.

167 39-50

Legolecsőbb bevásárlás!

Nyomatott laptulajdonos: Szent-László-nyomda részvénytársaság nyomdájában Nagyváradon.